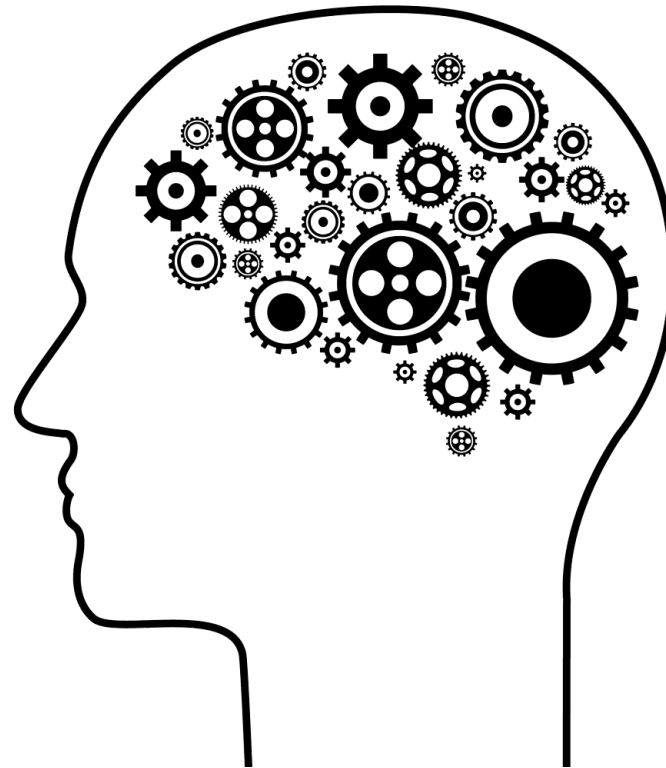

Lesprogramma *identiteit* en *motivatie* in de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs

Docenthandleiding

Inhoud

Inleiding.....	3
Didactiek en programma	5
Doelgroep	5
Onderdelen.....	5
Didactiek.....	6
Leerdoelen	7
Inhoudelijke achtergrondinformatie.....	10
Identiteit: het identiteitsmodel.....	10
Identiteit: Big Five persoonlijkheidsfactoren	11
Motivatie: Intrinsieke en extrinsieke motivatie	12
Motivatie: Self Determination Theory	12
Onderzoeksvaardigheden: de onderzoekscyclus	13
Lesvoorbereidingen	15
Les 1: Wat is identiteit?	15
Les 2: Hoe is jouw motivatie?	22
Les 3: Maak een plan.....	27
Les 4: Onderzoek jouw identiteit en motivatie	33
Les 5: Vergroot je onderzoek	37
Les 6: Maak je presentatie.....	42
Les 7 en 8: Delen maar!	46
Bronnen	49
Bijlage: Lesmateriaal	53
Bijlage: PowerPoints	60
Bijlage: Portfolio.....	60

Inleiding

Elk jaar maken ongeveer 190.000 leerlingen de overstap van de basisschool naar de middelbare school (VO-Raad, 2023). Deze overgang kan lastig en uitdagend zijn voor veel leerlingen. In deze periode krijgen ze niet alleen met **nieuwe schoolvakken** te maken, maar ook met **sociale en emotionele uitdagingen**. Ze moeten wennen aan nieuwe leraren, klasgenoten en regels. Tegelijkertijd wordt van hen verwacht dat ze meer **verantwoordelijkheid** nemen voor hun eigen leerproces. Dit kan leiden tot stress en angst, wat de persoonlijke ontwikkeling kan beïnvloeden. Daarnaast heeft de **Coronapandemie** een grote impact gehad op het onderwijs (De Witte & Iterbeke, 2020). Uit het technisch rapport "Corona en het onderwijs" (Inspectie van het Onderwijs, 2021) blijkt dat mentoren van leerlingen in leerjaar 1 en 2 merkten dat Corona invloed had op de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen, vooral op hun studievoordigheden, motivatie, sociaal-emotionele vaardigheden, discipline en structuur. Dit werd veroorzaakt door lesuitval, ziekte/quarantaine of een thuissituatie die niet geschikt was voor leren. Veel mentoren vinden het moeilijk om leerlingen op de juiste manier te motiveren. Al ruim voor de pandemie, in 2014, waarschuwde de Inspectie van het Onderwijs dat veel leerlingen in Nederland niet voldoende gemotiveerd zijn in de klas, vooral vergeleken met leerlingen in andere landen.

Om deze redenen is het belangrijk dat scholen aandacht besteden aan de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen in deze periode. Dit kan helpen om stress en angst te verminderen en het zelfvertrouwen en de veerkracht van leerlingen te vergroten. Door leerlingen te helpen hun sociale en emotionele vaardigheden te ontwikkelen en hun identiteit te versterken, kunnen ze zich beter aanpassen aan de nieuwe schoolomgeving en beter presteren (Meylemans & Vanobbergen, 2021).

Mentorlessen zijn een belangrijk moment voor het ondersteunen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het groepsproces (Inspectie van het Onderwijs, 2023). Door het houden van interviews met docenten die lesgeven in het voortgezet onderwijs is in kaart gebracht welke behoeften er zijn bij leerlingen en docenten. In interviews met mentoren uit het schooljaar 2022-2023 bleek dat er veel verschillende vormen van ondersteuning worden geboden, maar dat de doelen en inhoud van deze mentoruren niet altijd duidelijk zijn vastgelegd. Bijna de helft van de mentoren in de onderbouw (48%) geeft aan problemen te ervaren bij het aanbieden van onderwijs dat goed aansluit op de specifieke behoeften van leerlingen in de eerste twee jaar van de middelbare school (Inspectie van het Onderwijs, 2023).

Daarnaast is de wens geuit om samen te werken met student-docenten om expertise en nieuwe perspectieven de school binnen te halen. Op die manier wordt de docent voor een gedeelte ontlast, maar vindt er ook een waardevolle samenwerking en uitwisseling plaats tussen deze twee partijen.

Met dit onderwijsprogramma dat zich richt op identiteitsontwikkeling en motivatie, ondersteunen we mentoren van jaar 2 havo en vwo bij het invullen van de mentorlessen om zo een veilige en ondersteunende omgeving te bieden tijdens de overgang naar de middelbare school.

Didactiek en programma

Doelgroep

Doordat er door meerdere docenten gedurende de interviews is aangegeven dat het (mentor-)programma voor de brugklas veelal een vast curriculum volgt, is de keuze gemaakt huidig programma te richten op leerjaar 2. Daarnaast is de keuze gemaakt het programma aan te bieden aan zowel de havo- als de vwo-leerling.

Onderdelen

Het lesprogramma bestaat uit 7 (uitloop mogelijk tot 8) lessen die op een laagdrempelige manier kunnen worden gegeven tijdens het mentoruur. Het materiaal bestaat uit verschillende onderdelen:

Handleiding docent

Dit is het document dat nu gelezen wordt. De handleiding vormt een handvat om de lessen te kunnen geven. Hierin staat de verantwoording, de inhoudelijke achtergrondinformatie voor bij de lessen, benodigde voorbereiding en een beschrijving van de lessen (met leerdoelen, lesinstructies en werkvormen).

Optioneel: inzet student-docent.

De handleiding is in principe bedoeld voor de docent. Ook is er de mogelijkheid om via de Erasmus Universiteit een student-docent in te zetten tijdens de lessen. Voordelen van de inzet van een student-docent zijn dat er meer perspectieven kunnen worden geboden, dat de docent ontlast wordt tijdens de lessen en dat er meer begeleiding geboden kan worden aan de leerlingen. De student-docent kan bijvoorbeeld eigen ervaringen delen rondom identiteitsontwikkeling of meehelpen met het begeleiden van werkvormen tijdens de les. In de lesbeschrijvingen is een instructie voor deze student-docent opgenomen (optioneel).

PowerPoints

Bij de handleiding zijn PowerPoints beschikbaar ter ondersteuning van de instructie en activiteiten in de les.

Portfolio

Ter ondersteuning van de lessen is een portfolio beschikbaar. Hierin staan formats, werkbladen en invulopdrachten. Deze geven vorm aan de opdrachten en helpen om het doen van onderzoek te kaderen. Het gebruik van een portfolio geeft inzicht in doorgemaakte groei en ontwikkeling en kan zelfreflectie bij leerlingen bevorderen.

Didactiek

Om effectieve instructie te kunnen ontwerpen zijn de lesonderdelen gebaseerd op de *Nine Events of Instruction* benadering van Robert M. Gagné. Deze instructietheorie richt zich op de voorwaarden voor leren en hoe we deze verwerken in verschillende instructiestrategieën. De lessen zijn als volgt opgebouwd:

1. Aandacht trekken. De leerlingen worden geactiveerd en geprikkeld om zo nieuwsgierigheid aan te wakkeren.
2. Leerdoelen benoemen. Hierin komt ook het belang van de leerinhoud terug.
3. Voorkennis ophalen. Leerlingen worden geholpen om hun eerder opgedane kennis te koppelen aan nieuwe kennis.
4. Inhoud presenteren. Hier wordt de nieuwe leerinhoud voor het eerst gedeeld. Dit op een duidelijke en activerende manier.
5. Leerondersteuning bieden. Voorbeelden of casussen worden gegeven om te zorgen dat de leerlingen de inhoud goed begrijpen.
6. Oefenen. Verwerken en toepassen van het geleerde.
7. Feedback geven. Meteen geeft de docent of studentdocent feedback op wat de leerlingen doen.
8. Terugkoppeling. Tijdens dit onderdeel wordt gecheckt of de leerlingen de leerdoelen hebben behaald.
9. Transfer verhogen. Hier is extra aandacht voor toepassing van het geleerde in het dagelijks leven van de leerling.

Deze stappen zijn gebundeld in drie lesonderdelen. Het programma bevat een zichtbare rode draad (de onderzoekscyclus) en de lessen hebben steeds dezelfde opbouw:

1. Introductie > aandacht trekken, leerdoelen benoemen, voorkennis ophalen.
2. Kern > inhoud presenteren, leerondersteuning bieden, oefenen, feedback geven.
3. Afsluiting > terugkoppeling, transfer verhogen.

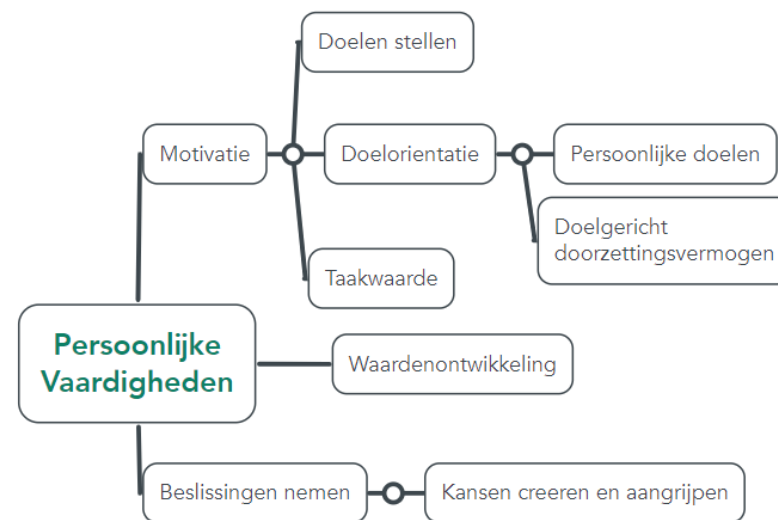
Toetsing is geen onderdeel van het lesprogramma. Het programma bevat optioneel huiswerk, dit is niet verplicht.

Leerdoelen

De leerdoelen focussen zich op identiteitsontwikkeling, motivatie en onderzoeksvaardigheden. De doelen zijn onttrokken uit het vaardighedenraamwerk en de onderzoekscyclus. Het *identiteitsmodel* en *onderzoekend leren* vormen de basis.

Vaardighedenraamwerk

Recent is er een vaardighedenraamwerk ontwikkeld waarin vakoverstijgende vaardigheden staan beschreven voor het voortgezet onderwijs en het hoger onderwijs. Het vaardighedenraamwerk bestaat uit drie hoofdcategorieën: *persoonlijke vaardigheden*, *sociale vaardigheden* en *studievaardigheden*. Voor de thema's *identiteitsontwikkeling* en *motivatie* zijn deze onttrokken uit het domein *persoonlijke vaardigheden* (zie figuur hiernaast). De doelen zijn overgenomen uit de deelvaardigheden *motivatie*, *waardenontwikkeling* en *beslissingen nemen* omdat deze het beste aansluiten bij de thema's identiteitsontwikkeling en motivatie.

Onderzoekscyclus

De onderzoekscyclus is ontwikkeld door Wetenschapsknooppunt Zuid-Holland. Deze dient als hulpmiddel voor het begeleiden en/of uitvoeren van onderzoek. De cyclus bevat een stapsgewijze omschrijving en geeft daarmee antwoord op de vraag: *Welke stappen neem je als je onderzoekt?* Het onderzoekend leren start vanuit verwondering of verbazing van de leerling over de wereld om zich heen. Daarna verkennen de leerlingen het onderwerp en bedenken ze wat ze al van het onderwerp weten, wat ze nog niet weten en wat ze willen onderzoeken. Op basis daarvan stellen leerlingen een onderzoeksvraag op en formuleren ze een verwachting. In het onderzoeksplan denken leerlingen na over hoe het onderzoek eruit moet zien om de vraag te kunnen beantwoorden, waarna zij het onderzoek uitvoeren. Aan de hand van de verzamelde resultaten formuleren de leerlingen een conclusie die ze vervolgens aan de rest van de groep presenteren.

Voor de *onderzoeksvaardigheden* zijn de doelen onttrokken uit het domein *studievaardigheden*, de deelvaardigheden die overeenkomen met de stappen van de onderzoekscyclus van het wetenschapsknooppunt. Niet alle leerdoelen zijn meegenomen omdat de omvang van dit lesprogramma dan te groot wordt. Er is een selectie en aanpassing gemaakt van leerdoelen die passen bij het niveau van vwo-leerlingen klas 1 en 2.

De tabel hieronder geeft inzicht in de opbouw van de lessen. Bekijk de lesopzetten voor het volledige overzicht van de leerdoelen.

Titel		Lesbeschrijving
Les 1	Wat is identiteit? <i>Verwonderen: onderwerp kiezen</i>	Deze les dient als een introductieles op het lesprogramma, waarbij de focus ligt op het nieuwsgierig maken van de leerlingen naar de onderwerpen. Ook worden praktische zaken uitgelegd. Een eerste instructie over identiteit en motivatie vindt plaats. Hierbij ligt de nadruk op de identiteit. Tijdens les 2 voert motivatie de boventoon tijdens de instructie. Deze les staat in het teken van Verwonderen (onderzoekscyclus). De leerlingen kiezen een onderwerp voor hun onderzoek. In het geval van dit lesprogramma staat het onderwerp al vast: identiteit of motivatie (van jezelf en klasgenoten).
Les 2	Hoe is jouw motivatie? <i>Verkennen</i>	Deze les staat in het teken van Verkennen (onderzoekscyclus). Na de eerste kennismaking met de onderwerpen in les 1, ligt vandaag de nadruk van de instructie op 'motivatie'. De leerlingen vormen een eigen kijk op identiteit en motivatie door zich te verdiepen in verschillende bronnen. Ze verbinden de informatie uit deze bronnen aan elkaar.
Les 3	Maak een plan <i>Verkennen Onderzoek opzetten</i>	Deze les staat in het teken van Verkennen en Onderzoek opzetten (onderzoekscyclus). Ze leren hoe je een goede onderzoeksvraag kunt opstellen en formuleren welk antwoord zij verwachten. Aan het einde van de les maken ze een onderzoeksplan om de volgende les meteen aan de slag te kunnen.
Les 4	Onderzoek jouw identiteit en motivatie <i>Onderzoek uitvoeren Concluderen</i>	Deze les staat in het teken van Onderzoek uitvoeren en Concluderen (onderzoekscyclus). Er is maar een korte instructie, waarna er veel tijd is voor de leerlingen om hun onderzoek uit te voeren. Ze verzamelen gegevens en verwerken deze gegevens. Ze starten met het onderzoek bij hunzelf en breiden het onderzoek daarna uit tot op klasniveau.
Les 5	Vergroot je onderzoek <i>Onderzoek uitvoeren Concluderen</i>	Deze les is een herhaling van les 4 met net een andere focus. Opnieuw werken de leerlingen aan Onderzoek uitvoeren en Concluderen (onderzoekscyclus). Deze les ligt er echter meer focus op Concluderen. De leerlingen gaan door met het verzamelen van gegevens en verwerken deze, alleen nu vooral op klasniveau. Ze ronden de fase van het uitvoeren van onderzoek af.
Les 6	Maak je presentatie <i>Delen van onderzoek Evalueren</i>	In deze les werken de leerlingen aan Delen van onderzoek en Evalueren (onderzoekscyclus). Een passende vorm van presenteren wordt gekozen voor het onderzoek. De leerlingen gaan aan de slag met het voorbereiden van hun presentatie.
Les 7 en 8	Delen maar!	In deze les werken de leerlingen aan Delen van onderzoek en Evalueren (onderzoekscyclus). Leerlingen presenteren hun uitgevoerde onderzoek naar Identiteit en Motivatie op de presentatiemarkt. In de presentaties komt

	<i>Delen van onderzoek Evalueren</i>	ook een stukje reflectie voor. Medeleerlingen lopen rond op de presentatiemarkt, luisteren naar de presentaties en stellen meteen vragen. Aan het einde van de les is er een gezamenlijk reflectiemoment. Als docent ben je vrij om te kiezen om de presentatiemarkt in één les te doen of deze te verspreiden over twee lessen. Dit is afhankelijk van de groepsgrootte, presentatievormen en hoeveel tijd je wilt maken voor reflectie.
--	--	--

Inhoudelijke achtergrondinformatie

In dit gedeelte lees je de achtergrondinformatie om de instructie tijdens de lessen volledig en kloppend te kunnen overbrengen. In deze lessenreeks worden verschillende theorieën en modellen gebruikt, namelijk het identiteitsmodel (Bosma en Kunnen, 2001), de Big Five persoonlijkheidsfactoren (Goldberg, 1993), intrinsieke/extrinsieke motivatie (Ryan & Deci, 2000), *Self Determination Theory* (Ryan & Deci, 2000) en de onderzoekscyclus.

Hieronder worden deze onderwerpen verder toegelicht.

Identiteit: het identiteitsmodel

Gebruik het identiteitsmodel (Bosma en Kunnen, 2001) hiernaast om instructie te geven over identiteitsontwikkeling. In dit model zie je dat identiteitsontwikkeling bestaat uit twee delen: eigenschappen van de persoon zelf (persoonskenmerken) en kenmerken van de omgeving (omgevingskenmerken).

Persoonskenmerken richten zich aan de ene kant op het opstellen van doelen en het behalen van prestaties. Een leerling heeft bijvoorbeeld bedacht dat hij/zij arts wil worden en wil hiervoor goede cijfers halen. Dit is het *goal-seeking* element. Aan de andere kant gaat het om het zoeken naar motivatie en betekenis in wat je doet. De leerling die arts wil worden heeft hieronder bijvoorbeeld het verlangen liggen om mensen te helpen. Hier zie je het *motivatie* element.

Omgevingskenmerken hebben daarnaast ook invloed op de ontwikkeling van identiteit. Voorbeelden hiervan zijn:

- (Culturele) waarden. Bijvoorbeeld als je opgroeit in een cultuur waarbij familie een centrale rol speelt. Of wanneer bijvoorbeeld vanuit het gezin wordt meegegeven dat hoge cijfers halen erg belangrijk is, is dit van invloed op de doelen en identiteitsontwikkeling van de leerling.
- Verwachtingen. Deze verwachtingen kunnen komen van ouders, leraren, vrienden of de samenleving. Ze beïnvloeden hoe je over jezelf denkt en welke doelen je voor jezelf stelt. Wanneer leerlingen proberen te voldoen aan de verwachtingen van anderen, kan dit hun keuzes, gedrag en zelfbeeld vormgeven. Bijvoorbeeld als je ouders en broers/zussen allemaal een technisch profiel hebben gekozen op de middelbare school, kan dit van invloed zijn op welke vakken een leerling kiest.

Let op, hoewel sociale omstandigheden invloed hebben en grenzen kunnen stellen aan gedrag, spelen persoonlijke eigenschappen van een individu een doorslaggevende rol bij het voorspellen van hoe identiteit zich ontwikkelt.

Je identiteit is iets wat continu verandert. Dit proces begint en stopt dus niet alleen tijdens de pubertijd, maar vindt het hele leven plaats. Identiteit ontwikkelt zich door steeds te blijven ontdekken en op verkenning te gaan. Ook draagt het steeds opnieuw maken van keuzes bij aan identiteitsontwikkeling. Denk hierbij bijvoorbeeld aan keuzes op verschillende levensgebieden, zoals tijdens je schoolloopbaan, het kiezen van een bijbaan of het kiezen van welke vrienden het best bij je passen. Hoe meer je in staat bent om je aan te passen en nieuwe mogelijkheden te onderzoeken, hoe meer je identiteit zich kan door ontwikkelen.

Identiteit: Big Five persoonlijkheidsfactoren

Een handige manier om naar identiteit te kijken is de Big Five persoonlijkheidskenmerken: Extraversie, Aangenaamheid, Zorgvuldigheid, Emotionele stabiliteit en Openheid voor ervaringen (Goldberg, 1993). Het model beschrijft vijf brede dimensies die de menselijke persoonlijkheid karakteriseren. Dit zijn de vijf kenmerken:

1. **Extraversie**: de mate van interactie met anderen en hoe actief iemand is.
 - a. **Hoge score**: mensen zijn energiek en sociaal. Zij krijgen energie van de interactie met andere mensen.
 - b. **Lage score**: mensen zijn meer introvert en geven de voorkeur aan kleinere intieme setting.

In de les gebruiken we de term: extravert.

2. **Aangenaamheid**: dit wordt ook wel vriendelijkheid genoemd. Dit omschrijft hoe mensen omgaat met anderen, van vriendelijk en meewerkend tot juist tegenwerkend. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in samenwerkend vermogen of in hoeverre iemand in staat is vriendschappen op te bouwen.
 - a. **Hoge score**: mensen zijn meegaand, kunnen goed samenwerken en worden gezien als vriendelijk
 - b. **Lage score**: iemand gaat meer uit van zijn eigen belang en zijn minder meewerkend.

In de les gebruiken we de term: vriendelijk.

3. **Zorgvuldigheid**: de mate waarin iemand georganiseerd is, doorzet, gemotiveerd is, en verleidingen kan weerstaan tijdens het goed uitvoeren van taken. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in of iemand altijd op tijd is of afspraken nakomt.
 - a. **Hoge score**: mensen zijn betrouwbaar en gestructureerd. Zij gedragen zich verantwoordelijk.
 - b. **Lage score**: mensen zijn sneller afgeleid en niet zo geordend. Zij zijn impulsiever en vinden plannen vaak lastiger.

In de les gebruiken we de term: nauwkeurig.

4. **Emotionele stabiliteit**: hoe goed iemand zijn emoties kan beheersen. Iemand kan emotioneel heel stabiel of juist snel van slag raken.
 - a. **Hoge score**: mensen kunnen goed met emoties omgaan en zijn minder vatbaar voor stress.
 - b. **Lage score**: mensen ervaren vaker negatieve emoties als angst en verdriet en maken zich sneller zorgen.

In de les gebruiken we de term: stabiliteit. In het filmpje in de les gebruiken ze de term 'neurotisch'.

5. **Openheid voor ervaringen**: of iemand openstaat voor nieuwe ervaringen, een brede interesse heeft, graag nieuwe dingen ontdekt en flexibel omgaat met informatie en nieuwe situaties. Je kunt dit bijvoorbeeld zien aan hoe vaak iemand uit zijn/haar comfortzone stapt en iets nieuws probeert.

- a. **Hoge score:** mensen zijn creatief, nieuwsgierig en kunnen goed omgaan met veranderingen
- b. **Lage score:** meer praktisch en minder snel geneigd om risico's te nemen.

In de les gebruiken we de term: open.

Het volgende filmpje wordt gebruikt (tot minuut 2:25) tijdens de les: <https://www.youtube.com/watch?v=eOHH1mNT86k>

Motivatie: Intrinsieke en extrinsieke motivatie

Om het onderwerp motivatie toe te lichten wordt de Self Determination Theory van Ryan en Deci (2000) gebruikt. Een belangrijk uitgangspunt in deze theorie is het verschil tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie.

- **Intrinsieke motivatie.** Bij deze vorm van motivatie is de persoon vanuit zichzelf gemotiveerd. Dit betekent dat je iets doet omdat je er plezier in hebt, er voldoening uthaalt, het interessant of belangrijk vindt. Je bent gemotiveerd vanuit jezelf, zonder dat je een beloning verwacht of druk voelt van buitenaf. Bijvoorbeeld: een leerling die graag boeken leest omdat hij/zij het leuk vindt om verhalen te ontdekken.
- **Extrinsieke motivatie.** Hierbij worden opvattingen van buitenaf aangereikt en eigen gemaakt. Je doet dus iets vanwege een externe reden, zoals een beloning, straf of de verwachting van anderen. Door leerlingen aan te moedigen om bepaald gedrag te laten zien, zullen ze deze verder gaan ontdekken en eigen maken (Dahl, 2004). Uiteindelijk ontstaat dan ook intrinsieke motivatie. Extrinsieke motivatie kan effectief zijn, maar het leidt minder vaak tot langdurige betrokkenheid en persoonlijke groei dan wanneer er een hoge intrinsieke motivatie is. Bijvoorbeeld: een leerling die zijn huiswerk maakt omdat hij/zij anders extra werk krijgt of omdat hij/zij een goed cijfer wil halen.

Motivatie: Self Determination Theory

Om het onderwerp motivatie toe te lichten wordt de Self Determination Theory van Ryan en Deci (2000) gebruikt. Deze theorie legt uit wat er nodig is om gemotiveerd te zijn en te blijven. Ryan en Deci benoemen dat intrinsieke motivatie het hoogst is wanneer aan de drie psychologische basisbehoeften van **autonomie**, **competentie** en **verbondenheid** wordt voldaan. Hieronder worden deze behoeften verder uitgelegd:

Autonomie

Dit betekent dat mensen het gevoel willen hebben dat ze zelf hun keuzes maken en controle hebben over hun eigen gedrag. Ze willen hun eigen beslissingen kunnen nemen, in plaats van gedwongen of gecontroleerd te worden door anderen. Wanneer mensen autonoom zijn, voelen ze zich vrij om hun eigen acties te bepalen. Voor middelbare scholieren speelt de docent hierin een belangrijke rol. Docenten die de autonomie van leerlingen ondersteunen, houden rekening met hun gevoelens, interesses en meningen. Ze geven informatie en keuzes, maar leggen weinig druk op de leerlingen en proberen hen niet te controleren (Reeve, 2009). Hierdoor voelen leerlingen zich meer verantwoordelijk voor hun eigen leerproces.

Competentie

Competentie gaat over het gevoel dat je ergens goed in bent en dat je in staat bent om problemen op te lossen. Mensen hebben de behoefte om zich bekwaam te voelen en uitdagingen aan te gaan die ze aankunnen. Dit betekent dat ze de kans moeten krijgen om nieuwe dingen te leren, succesvol te zijn in wat ze doen en zichzelf te verbeteren.

Relatie

Mensen hebben de behoefte om sociale relaties te hebben en zich verbonden te voelen met anderen. Ze willen zich begrepen, ondersteund en geaccepteerd voelen in hun sociale omgeving. Het gaat om het gevoel van betrokkenheid bij anderen en het hebben van betekenisvolle relaties. In het geval van middelbare scholieren zijn dit bijvoorbeeld relaties met klasgenoten, docenten, ouders, contacten vanuit sportverenigingen of andere organisaties.

Mensen zijn van nature bezig met het nastreven van deze basisbehoeften. Van nature willen mensen dus graag beter worden (competentie), eigen keuzes maken (autonomie) en goede relaties opbouwen (relatie). Deze behoeften zijn heel belangrijk voor geluk, motivatie en persoonlijke groei. Voor middelbare scholieren geldt dit ook. Als zij intrinsiek gemotiveerd zijn voelen ze zich vaak beter en ontwikkelen ze zich positief. Dit zorgt ervoor dat ze meer interesse hebben in school, doorzetten bij moeilijke taken en zich voldaan voelen als ze iets bereiken. Uit onderzoek (zoals door Hayenga & Corpus, 2010) blijkt dat intrinsieke motivatie ervoor zorgt dat leerlingen beter presteren.

Onderzoeksvaardigheden: de onderzoekscyclus

Uitgangspunt van alle educatieve programma's ontwikkeld vanuit het Wetenschapsknooppunt van de Erasmus Universiteit Rotterdam (WK|EUR) is het **onderzoekend leren**. Het Wetenschapsknooppunt heeft als visie dat onderzoekend leren een belangrijke rol speelt bij het voorbereiden van leerlingen op de 21e-eeuwse maatschappij. Het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden stelt leerlingen in staat om actief kennis te vergaren en effectief om te gaan met de voortdurend veranderende wereld om hen heen. Dit betekent dat leerlingen niet alleen informatie moeten kunnen vinden en begrijpen, maar ook in staat moeten zijn om kritisch te denken, problemen op te lossen, samen te werken en te communiceren. Door het bevorderen van onderzoekend leren draagt het WK|EUR bij aan de ontwikkeling van leerlingen tot kritische en zelfstandige denkers, die in staat zijn om actief kennis te vergaren en hun eigen leerproces vorm te geven. Dit is niet alleen van belang voor hun succes op school, maar ook voor hun toekomstige rol als burgers en professionals in de samenleving (Van Graft & Klein Tank, 2018).

De opbouw van dit lesprogramma volgt de onderzoekscyclus zoals weergegeven in de figuur hiernaast. De onderzoekscyclus is het hulpmiddel voor het begeleiden en/of uitvoeren van onderzoek. De cyclus bevat een stapsgewijze omschrijving en geeft daarmee antwoord op de vraag: *Welke stappen neem je als je onderzoekt?* Het onderzoekend leren start vanuit **verwondering** of verbazing van de leerling over de wereld om zich heen. Daarna **verkennen** de leerlingen het onderwerp en bedenken ze wat ze al van het onderwerp weten, wat ze nog niet weten en wat ze willen onderzoeken. Op basis daarvan stellen leerlingen een **onderzoeksvraag** op en formuleren ze een **verwachting**. In het **onderzoeksplan** denken leerlingen na over hoe het onderzoek eruit moet zien om de vraag te kunnen beantwoorden, waarna zij het **onderzoek uitvoeren**. Aan de hand van de verzamelde resultaten formuleren de leerlingen een **conclusie** die ze vervolgens aan de rest van de groep **presenteren**.

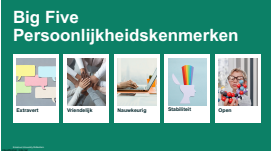
Lesvoorbereidingen

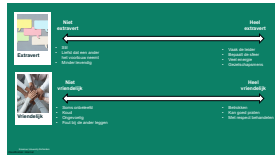
Les 1: Wat is identiteit?

Verwonderen

Leerdoelen	Omschrijving
<u>Onderzoeksvaardigheden:</u> • Leerlingen maken kennis met de onderzoekscyclus en kunnen deze toepassen binnen een laagcomplexe context (ik en mijn klas). • Leerlingen verwonderen zich over hun eigen leefomgeving. • Leerlingen formuleren nieuwsgierige vragen over de wereld om hun heen. <u>Identiteit/motivatie:</u> • Leerlingen kunnen uitleggen waarom identiteitsontwikkeling en motivatie belangrijk zijn en wat je ermee kunt buiten school. • Leerlingen maken kennis met het begrip <i>identiteitsontwikkeling</i> en het bijbehorende identiteitsmodel. • Leerlingen kennen de Big Five persoonlijkheidsfactoren (Goldberg, 1993).	<i>Deze les dient als een introductieles op het lesprogramma, waarbij de focus ligt op het nieuwsgierig maken van de leerlingen naar de onderwerpen. Ook worden praktische zaken uitgelegd.</i> <i>Een eerste instructie over identiteit en motivatie vindt plaats. Hierbij ligt de nadruk op de identiteit. Tijdens les 2 voert motivatie de boventoon tijdens de instructie.</i> <i>Deze les staat in het teken van Verwonderen (onderzoekscyclus). De leerlingen kiezen een onderwerp voor hun onderzoek. In het geval van dit lesprogramma staat het onderwerp al vast: identiteit of motivatie (van jezelf en klasgenoten).</i>
Voorbereiding en benodigdheden • Neem deze lesopzet zorgvuldig door. • Optioneel: lees de inhoudelijke achtergrondinformatie nog eens door. • Optioneel: zet een lege pagina klaar op het bord om twee keer een woordweb te kunnen maken of gebruik hiervoor een apart bord. • PowerPoint, slide 1 t/m 18. • Portfolio bladzijde 3 t/m 5.	
Introductie (15 min)	

	Prikkelende vraag: wat is de identiteit van deze persoon? (5 min) Op het bord staat een foto van een bekend persoon (koning Willem Alexander). Wijs de leerlingen op de persoon op het bord en zeg niet wie het is. Geef de leerlingen twee minuten de tijd om samen de volgende vraag te bespreken: <i>wat is identiteit van deze persoon?</i> Bespreek de vraag nog niet na, hier wordt later in de les over gesproken. Optie: vervang de foto op de slide van de bekende persoon door een andere bekende persoon, waarvan je weet dat deze momenteel goed past bij de leefwereld van de leerlingen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: stelt zich voor. Kan ook de gehele aansturing van de opdracht op zich nemen.
	Leerdoelen benoemen + belang (5 min) Introduceer het doel van dit lesprogramma: het ontwikkelen van je <i>identiteit</i> en de <i>motivatie</i> die hierbij hoort. Je gaat onderzoek doen naar <i>identiteit</i> en <i>motivatie</i> bij jezelf en bij je klasgenoten. Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord. Introduceer de onderzoekscyclus door kort te benoemen dat we tijdens dit lesprogramma werken aan de hand van de onderzoekscyclus. Later in de les zullen we hier nog op ingaan. Benoem dat we ons vandaag in de eerste fase van de cyclus bevinden: verwonderen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven. Bespreek hierbij kort het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door meteen onderstaande uitleg te geven. <i>Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.</i>

	Voorkennis ophalen: wat weet je al over motivatie en identiteit? (5 min) Maak twee woordwebben op het bord met behulp van de leerlingen. Stel onderstaande hulpvragen wanneer nodig. - Woordweb 1: Motivatie. Wat weet je al over motivatie? Waar denk je aan bij dit woord? Waar lijkt het op? Waar heb je het gehoord? In welke situatie komt het voor? Vertel hierbij dat les 2 dieper in zal gaan op <i>motivatie</i>. Vandaag ligt de focus op <i>identiteit</i>. - Woordweb 2: Identiteit. Wat weet je al over identiteit? Waar denk je aan bij dit woord? Waar lijkt het op? Waar heb je het gehoord? <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de begeleiding van deze werkvorm eventueel volledig op zich nemen.
Kern (30 min)	
	Instructie: inhoud en programma (15 min) Geef een korte instructie over het onderwerp <i>identiteit</i>. Doe dit door het identiteitsmodel en de Big Five kort toe te lichten aan de hand van de slides. Gebruik hiervoor de inhoudelijke achtergrondinformatie in deze handleiding. Big five: vertel dat er vijf persoonlijkheidskenmerken zijn. Door deze vijf kenmerken te nemen kun je op een handige manier naar je eigen identiteit kijken. Benoem de vijf kenmerken en licht ze allemaal in één of twee zinnen toe. Vraag ook per kenmerk aan de leerlingen welke gedragingen zij denken dat hierbij horen. Wanneer zij dit niet weten kun je de voorbeelden gebruiken in onderstaande toelichting. - Extravert: hoeveel interactie je hebt met anderen en hoe actief iemand is. Hoge score: mensen zijn energiek en sociaal. Zij krijgen energie van de interactie met andere mensen. Lage score: mensen zijn meer introvert en geven de voorkeur aan kleinere intieme setting. Bijvoorbeeld: zelf gesprekken beginnen of juist wat meer op de achtergrond blijven. - Vriendelijk: hoe mensen omgaan met anderen, van vriendelijk en meewerkend tot juist tegenwerkend. Hoge score: mensen zijn meegaand, kunnen goed samenwerken en worden gezien als vriendelijk. Lage score: iemand gaat meer uit van zijn eigen belang en zijn minder meewerkend. Bijvoorbeeld: gevoelens van anderen goed begrijpen of het juist lastig vinden om je in te leven in de ander. - Nauwkeurig: de mate waarin iemand georganiseerd is, doorzet, gemotiveerd is, en verleidingen kan weerstaan tijdens het goed uitvoeren van taken. Hoge score: mensen zijn betrouwbaar en gestructureerd. Zij gedragen zich verantwoordelijk. Lage score: mensen zijn sneller afgeleid en niet zo geordend. Zij zijn impulsiever en vinden plannen vaak lastiger. Bijvoorbeeld: iemand is altijd op tijd of juist veel te laat. - Stabiel: hoe goed iemand zijn emoties kan beheersen. Iemand kan emotioneel heel stabiel of juist snel van slag raken.

Hoge score: mensen kunnen goed met emoties omgaan en zijn minder vatbaar voor stress.
Lage score: mensen ervaren vaker negatieve emoties als angst en verdriet en maken zich sneller zorgen.
Bijvoorbeeld: snel huilen als je stress ervaart of juist je hoofd koel kunnen houden.

- Open: of iemand openstaat voor nieuwe ervaringen, een brede interesse heeft, graag nieuwe dingen ontdekt en flexibel omgaat met informatie en nieuwe situaties.

Hoge score: mensen zijn creatief, nieuwsgierig en kunnen goed omgaan met veranderingen
Lage score: meer praktisch en minder snel geneigd om risico's te nemen.
Bijvoorbeeld: makkelijk of juist moeilijk uit je comfortzone stappen.

Scoor jezelf en de ander: geef de leerlingen de opdracht om zich in tweetallen te gaan scoren op de vijf persoonlijkheidskenmerken. Zo krijgen zij een beeld van hun eigen persoonlijkheid. Benadruk dat alles een continuüm is. Je kunt bijvoorbeeld heel extravert zijn, totaal niet, of ergens er tussenin.

Doorloop met hen de per persoonlijkheidskenmerk de volgende stappen:

1. Bepaal voor jezelf waar je zou scoren. In het midden? Rechts? Links? Of ergens daar tussenin?
2. Bespreek daarna samen wat je hebt gescoord voor jezelf en waarom. Vertel elkaar of je het eens bent met de score van de ander. Hoe zie jij de ander? Zou jij de ander ook zo scoren?

Bespreek kort klassikaal na: wat waren jullie ervaringen? Wat viel op?

Identiteitsmodel: licht kort het model toe. Vertel dat identiteitsontwikkeling bestaat uit twee delen: eigenschappen van de persoon zelf (persoonskenmerken) en kenmerken van de omgeving (omgevingskenmerken).

- Persoonskenmerken richten zich aan de ene kant op het opstellen van doelen en het behalen van prestaties. Dit is het goal-seeking element. Aan de andere kant gaat het om het zoeken naar motivatie en betekenis in wat je doet. Hierin zie je ook het motivatie element.
- Omgevingskenmerken hebben daarnaast ook invloed op de ontwikkeling van identiteit. Hierbij gaat het om culturele waarden en om verwachtingen. De verwachtingen kunnen komen van ouders, leraren, vrienden of de samenleving. Ze beïnvloeden hoe je over jezelf denkt en welke doelen je voor jezelf stellen.

Verzin ook hier samen met de leerlingen voorbeelden voor deze twee onderdelen.

Voorbeeld persoonskenmerken: een leerling heeft bedacht dat hij/zij arts wil worden en wil hiervoor goede cijfers halen.

 De onderzoekscyclus Lesprogramma	Voorbeeld omgevingskenmerken: als je opgroeit in een cultuur waarbij familie een centrale rol speelt, wanneer vanuit het gezin wordt meegegeven dat hoge cijfers halen erg belangrijk of als je ouders en broers/zussen allemaal een technisch profiel hebben gekozen op de middelbare school. Geef ook een korte instructie over de onderzoekscyclus. Gebruik hiervoor ook de inhoudelijke achtergrondinformatie in deze handleiding. Benadruk hierbij het volgende: de onderzoekscyclus is het hulpmiddel voor het uitvoeren van onderzoek. De cyclus helpt om te zien welke stappen je neemt als je onderzoek doet. Momenteel zijn we bij Verwonderen en het kiezen van je onderwerp. Het onderwerp staat in dit geval al vast: identiteit of motivatie. Licht het lesprogramma toe met behulp van de praatplaat op de slide. Vertel minimaal het volgende: je doet tijdens dit programma onderzoek naar <i>identiteit</i> of <i>motivatie</i> bij jezelf en bij je klasgenoten. Je werkt hierbij in een portfolio. Er hoort geen verplicht huiswerk bij, maar je kunt tussendoor wel aan het onderzoek werken. Wanneer er een student-docent bij is vertel je: er is een student-docent van de Erasmus Universiteit bij de lessen. Hij/zij deelt eigen ervaringen en helpt tijdens de lessen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de voorbeelden geven tijdens de instructie over identiteit.
	Werkvorm: verwonderen in duo's (10 min) Leg de twee onderstaande opdrachten uit en zet de leerlingen vervolgens aan het werk. Zet de slide met de hulpvragen open ter ondersteuning van de opdracht. Opdracht 1: Dit is een uitbreiding van de introductie van de les. De bekende Nederlander staat weer op het bord. De leerlingen hebben nu al meer gehoord over identiteit (Big Five en het identiteitsmodel) en kijken nu misschien anders naar de introductievraag. Leerlingen beantwoorden in tweetallen een aantal vragen over identiteit: - Als je opnieuw kijkt: wat is de identiteit van deze persoon? - Waaraan denk je dat te zien? Welke kenmerken die tijdens de instructie werden benoemd uit het Big Five model herken je in deze persoon? - Kijk nog eens naar de Big Five. In welke onderdelen herken je je? En in welke kenmerken herken je je klasgenoot? De leerlingen schrijven de antwoorden op in hun portfolio, bladzijde 3. Opdracht 2: De leerlingen hebben gehoord wat ze in dit lesprogramma gaan doen. Beantwoord in duo's de volgende vragen over motivatie: - Voel je je gemotiveerd voor dit lesprogramma? Waarom wel/niet? - Wanneer wel: welke tip heb je voor anderen om zich ook gemotiveerd te voelen? - Wanneer niet: wat zou je kunnen doen om je wél gemotiveerd te voelen?

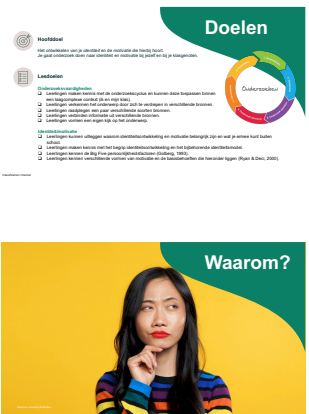
	De leerlingen schrijven de antwoorden op in hun portfolio, bladzijde 4. Bespreek de opdrachten kort klassikaal na door een aantal leerlingen aan het woord te laten en hun antwoorden toe te lichten. <u>Student-docent (optioneel)</u>: deze gehele werkvorm (of delen hiervan) kan door de student-docent worden begeleid.
	Werkvorm: brainstorm nieuwsgierige vragen (5 min) Tijdens deze werkvorm brainstormen de leerlingen over vragen over de twee thema's <i>identiteit</i> en <i>motivatie</i>. Leg uit dat de leerlingen zich tijdens de volgende lessen verder gaan verdiepen in de onderwerpen. Zij zullen dan een onderzoeksvraag opstellen over één van deze twee thema's. Om hiervoor alvast een beetje warm te draaien formuleren de leerlingen alvast vragen over deze twee onderwerpen. Het doel is om nieuwsgierige vragen te stellen. Het is belangrijk om nieuwsgierig te zijn omdat het kan helpen bij het maken van keuzes. Nieuwsgierigheid helpt je namelijk om vragen te stellen, informatie te verzamelen en op verschillende manieren naar een onderwerp te kijken. Geef de leerlingen de opdracht om in groepjes te brainstormen: waar ben je nieuwsgierig naar? Welke vragen heb je over de onderwerpen? Bijvoorbeeld: verandert motivatie als je ouder wordt? Verschilt het erg waar mensen gemotiveerd van worden? Vanaf welke leeftijd ontwikkel je je identiteit? Is iedereen zijn/haar identiteit verschillend? Wat bepaalt vooral mijn identiteit? Hebben je ouders veel invloed op je identiteit? Benadruk dat de bedoeling van een brainstorm is dat geen enkele vraag fout is en je gewoon zoveel mogelijk vragen bedenkt. De leerlingen verzamelen zo snel mogelijk zoveel mogelijk vragen en schrijven deze op in het portfolio (bladzijde 5). Wie bedenkt de meeste vragen? <u>Student-docent (optioneel)</u>: dit hele gedeelte zou hij/zij op zich kunnen nemen. Hierbij kunnen voorbeelden gedeeld worden van momenten waarop nieuwsgierigheid geholpen heeft bij het maken van belangrijke keuzes, zoals bij studiekeuze, een aankoop, het ontwikkelen van een kledingstijl, het gebruik van sociale media, etc.
Afsluiting (5 min)	
	Terugkoppeling leerdoelen (2 min) Bespreek of de leerdoelen wel of niet behaald zijn. Toon hierbij de checklist op het bord. Wanneer leerdoelen niet behaald zijn, bespreek dan waardoor dit komt en hoe deze alsnog behaald kunnen worden.

	Volgende keer (2 min) Deel met de leerlingen wat er in les 2 staat te gebeuren: De volgende les staat in het teken van het onderdeel <i>Verkennen</i> van de onderzoekscyclus. De leerlingen gaan dan dieper in op de onderwerpen <i>identiteit</i> en <i>motivatie</i> met verschillende informatiebronnen. Ze vormen hun eigen kijk op de onderwerpen. Optioneel huiswerk (1 min) Benoem dat bij dit lesprogramma geen verplicht huiswerk hoort, maar dat als leerlingen het leuk vinden, zij alvast kunnen doordenken over de nieuwsgierige vragen die ze hebben opgesteld. Waar zou je eventueel onderzoek naar willen doen? <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele afsluiting eventueel op zich nemen.
---	--

Les 2: Hoe is jouw motivatie?

Verkennen

Leerdoelen	Omschrijving
<u>Onderzoeksvaardigheden:</u> • Leerlingen maken kennis met de onderzoekscyclus en kunnen deze toepassen binnen een laagcomplex context (ik en mijn klas). • Leerlingen verkennen het onderwerp door zich te verdiepen in verschillende bronnen. • Leerlingen raadplegen een paar verschillende soorten bronnen. • Leerlingen verbinden informatie uit verschillende bronnen. • Leerlingen vormen een eigen kijk op het onderwerp. <u>Identiteit/motivatie:</u> • Leerlingen kunnen uitleggen waarom identiteitsontwikkeling en motivatie belangrijk zijn en wat je ermee kunt buiten school. • Leerlingen maken kennis met het begrip <i>identiteitsontwikkeling</i> en het bijbehorende identiteitsmodel. • Leerlingen kennen de Big Five persoonlijkheidsfactoren (Goldberg, 1993). • Leerlingen kennen verschillende vormen van motivatie en de basisbehoeften die hieronder liggen (Ryan & Deci, 2000).	<i>Deze les staat in het teken van Verkennen (onderzoekscyclus). Na de eerste kennismaking met de onderwerpen in les 1, ligt vandaag de nadruk van de instructie op 'motivatie'.</i> <i>De leerlingen vormen een eigen kijk op identiteit en motivatie door zich te verdiepen in verschillende bronnen. Ze verbinden de informatie uit deze bronnen aan elkaar.</i>
Voorbereiding en benodigdheden • Neem deze lesopzet zorgvuldig door. • Optioneel: lees de inhoudelijke achtergrondinformatie nog eens door. • Zet de bronnen voor het bronnenonderzoek klaar voor elk groepje van drie leerlingen, of zorg dat deze toegankelijk zijn. Zet bijvoorbeeld laptops/tablets klaar, print de bronnen uit (alleen bron 2 en 3 zijn te printen) of laat de leerlingen hun eigen device meenemen. De bronnen staan in bijlage 1 van deze handleiding. • PowerPoint, slide 19 t/m 31. • Portfolio, bladzijde 6 t/m 8.	
Introductie (15 min)	
	Twee verhaaltjes: zie jij wat er mist? (3 min)

	Gebruik onderstaande casusjes om de les te introduceren. De leerlingen hoeven de terminologie nog niet te kennen, maar het gaat erom dat zij even in het onderwerp 'motivatie' komen. Lees casus 1 voor: <i>Kyra zit in de in de brugklas en krijgt de opdracht om een groepsproject te doen met een paar klasgenoten. Ze kent deze klasgenoten niet zo goed en ze praten ook weinig met haar. Ze besluit om vooral alleen te werken aan haar deel van het project en overlegt weinig met de anderen. Ze voelt zich niet op haar gemak in de groep omdat er geen samenwerking is. Hierdoor is haar motivatie laag en doet ze zo min mogelijk.</i> Bespreek deze casus met de leerlingen door te vragen: wat mist Kyra om zich echt gemotiveerd te voelen? Antwoord: verbinding/relatie. Je hoeft het antwoord niet verder te bespreken. Later in de les gaan we hierop door. Lees casus 2 voor: <i>Sven maakt een surprise met zijn broer. Hij heeft er zin in! Zijn broer neemt de leiding en vertelt Sven precies wat hij moet doen. Sven krijgt geen ruimte om beslissingen te nemen en ideeën in te brengen. Hij voelt zich buitengesloten en heeft weinig motivatie om actief mee te werken aan de surprise.</i> Bespreek deze casus met de leerlingen door te vragen: wat mist Sven om zich echt gemotiveerd te voelen? Antwoord: autonomie. Je hoeft het antwoord niet verder te bespreken. Later in de les gaan we hierop door. <u>Student-docent (optioneel):</u> deze introductie kan door de student-docent worden begeleid.
	Leerdoelen benoemen + belang (2 min) Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord. Wijs de leerlingen op de onderzoekscyclus door kort hen te herinneren aan dat we tijdens dit lesprogramma werken met de onderzoekscyclus. Benoem dat we ons vandaag in de tweede fase van de cyclus bevinden: verkennen. Herhaal het belang van <i>identiteitsontwikkeling</i> en <i>motivatie</i>. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door onderstaande uitleg te geven. <i>Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het</i>

	<i>gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.</i> <u>Student-docent (optioneel):</u> vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven.
Kern (40 min)	
	Instructie: motivatie en informatie verwerken (10 min) Geef een korte instructie (5 minuten) over het onderwerp <i>motivatie</i>. Focus hierbij vooral op de vormen van motivatie (intrinsiek/extrinsiek) en de psychologische basisbehoeften die hieronder liggen. Licht deze toe aan de hand van de slides. Gebruik hiervoor de inhoudelijke achtergrondinformatie in deze handleiding. Let op het volgende: - Intrinsiek/extrinsiek: koppel deze vormen van motivatie aan de verschillende levensdomeinen van de leerlingen, bijvoorbeeld sport, academisch, persoonlijk. Doe dit door de leerlingen voor een aantal levensdomeinen te vragen: <i>hoe ervaar je intrinsieke en/of extrinsieke motivatie? Bijvoorbeeld: tijdens een voetbaltraining, hoe ervaar je dan intrinsieke en/of extrinsieke motivatie?</i> - Psychologische basisbehoeften: vertel over op relatie, competentie en autonomie. Deze drie behoeften zijn nodig om gemotiveerd te blijven. - Bij relatie gaat het om de behoefte om sociale relaties te hebben en je verbonden te voelen met anderen. Mensen willen zich begrepen, ondersteund en geaccepteerd voelen. Het gaat om het gevoel van betrokkenheid bij anderen en het hebben van betekenisvolle relaties. - Bij competentie is het belangrijk dat mensen het gevoel hebben dat je ergens goed in bent en dat je in staat bent om problemen op te lossen. Mensen hebben de behoefte om zich bekwaam te voelen en uitdagingen aan te gaan die ze aankunnen. - Autonomie betekent dat mensen het gevoel willen hebben dat ze zelf hun keuzes maken en controle hebben over hun eigen gedrag. Ze willen hun eigen beslissingen kunnen nemen, in plaats van gedwongen of gecontroleerd te worden door anderen - Blik hierbij samen met de leerlingen terug op de introductie van de les. Kyra had hier behoefte aan meer verbinding/relatie. Sven had meer behoefte aan autonomie. Vraag de leerlingen: <i>hebben jullie zelf een voorbeeld van een situatie waarin je meer behoefte had aan competentie?</i>

 De onderzoekscyclus Informatie verwerken	<i>Bijvoorbeeld: ik had een heel moeilijk project bij aardrijkskunde en ik snapte er weinig van. Ik had niet het idee dat ik dit écht kon. Daarom was mijn motivatie erg laag.</i> - Laat de leerlingen nog een doordenken over motivatie: hebben jullie iets waar je echt niet gemotiveerd voor bent? Kun je ontdekken of dat ligt aan een gebrek aan relatie, competentie of autonomie? Herhaal dat we gebruik maken van de onderzoekscyclus en waar deze voor bedoeld is. Gebruik hiervoor ook de inhoudelijke achtergrondinformatie in deze handleiding. Benadruk hierbij het volgende: de onderzoekscyclus is het hulpmiddel voor het uitvoeren van onderzoek. De cyclus helpt om te zien welke stappen je neemt als je onderzoek doet. Momenteel zijn we bij Verkennen. Hierbij hoort ook het doen van bronnenonderzoek. Je gebruikt verschillende informatiebronnen om meer te weten over het onderwerp: <i>identiteit</i> of <i>motivatie</i>. Zo verken je het onderwerp en kom je er meer over te weten. Daar gaan we nu mee aan de slag. Licht toe dat je informatie uit bronnen op verschillende manieren kan verwerken, zodat je het onthoudt. Noem hierbij voorbeelden: informatie verwerken door een woordweb, mindmap, samenvatting of tekening te maken. Of door steekwoorden op te schrijven als je een tekst leest of deze te markeren. Toon hierbij de voorbeelden op het bord. Vraag de leerlingen: <i>hebben jullie een van deze voorbeelden zelf al eens gebruikt? Hoe heb je dat ervaren?</i> <u>Student-docent (optioneel)</u>: dit gehele onderdeel (of delen ervan) kan door de student-docent worden begeleid. Extra focus kan hierbij gelegd worden op eigen voorbeelden bij het stuk over intrinsieke/extrinsieke motivatie en psychologische basisbehoeften.
 Bronnenonderzoek Deel 1: verdiepen in eigen bron Deel 2: uitleggen aan groepje	Werkvorm: bronnenonderzoek in groepje (30 min) Leg de werkvorm uit: de leerlingen krijgen de opdracht om groepjes van drie te maken en met dit groepje bronnenonderzoek te doen. Ze krijgen drie verschillende bronnen over <i>identiteit</i> en <i>motivatie</i>, die beschikbaar zijn op papier of op de laptop. Elk groepslid krijgt één bron. De opdracht bestaat uit twee delen: Deel 1 (13 minuten): ieder verdiept zich in de eigen bron en verwerkt de informatie aan de hand van een eigen verwerkingsvorm (eerder benoemd tijdens de instructie). Ieder werkt dit zelf uit in het portfolio (bladzijde 6, 7 en 8). Hierin staan formatjes die je kunnen helpen. Benoem hierbij: gebruik het filmpje (bron 1) maar tot minuut 2:25. De informatie daarna gebruiken we niet meer. Deel 2 (7 minuten): alle groepsleden leggen de informatie uit de eigen bron uit aan de andere groepsleden. Hierbij wordt de verwerkingsvorm erbij gepakt. Het groepje heeft tijd om de informatie met elkaar te vergelijken.

	<u>Student-docent (optioneel)</u>: kan ondersteunen bij deze werkvorm door rond te lopen tijdens deel 1 en te begeleiden als de leerlingen vastlopen. Tijdens deel 2 kan meegeluisterd worden bij de groepjes en worden aangevuld waar nodig.
Afsluiting (5 min)	
	Terugkoppeling leerdoelen (2 min) Bespreek of de leerdoelen wel of niet behaald zijn. Toon hierbij de checklist op het bord. Wanneer leerdoelen niet behaald zijn, bespreek dan waardoor dit komt en hoe deze alsnog behaald kunnen worden. Volgende keer (2 min) Deel met de leerlingen wat er in les 3 staat te gebeuren: De volgende les staat in het teken van het gedeelte <i>Onderzoek opzetten</i> van de onderzoekscyclus. De leerlingen gaan onderzoeksvragen opstellen over <i>identiteit</i> of <i>motivatie</i> en een eenvoudig onderzoeksplan in elkaar zetten. Optioneel huiswerk (1 min) Benoem dat bij dit lesprogramma geen verplicht huiswerk hoort, maar dat als leerlingen het leuk vinden, zij alvast kunnen doordenken over de over de verschillende bronnen en wat hen is bijgebleven. Wat wil jij gaan onderzoeken? <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele afsluiting eventueel op zich nemen.

Les 3: Maak een plan

Verkennen en onderzoek opzetten

Leerdoelen	Omschrijving
<u>Onderzoeksvaardigheden:</u> • Leerlingen maken kennis met de onderzoekscyclus en kunnen deze toepassen binnen een laagcomplex context (ik en mijn klas). • Leerlingen formuleren onderzoeksvragen over het thema <i>identiteit</i> of <i>motivatie</i>. • Leerlingen onderbouwen keuzes voor de onderzoeksvraag met argumenten. • Leerlingen formuleren verwachtingen op basis van geraadpleegde bronnen. • Leerlingen maken een eenvoudig onderzoeksplan (met hierin methode en planning). <u>Identiteit/motivatie:</u> • Leerlingen kunnen uitleggen waarom identiteitsontwikkeling en motivatie belangrijk zijn en wat je ermee kunt buiten school. • Leerlingen maken kennis met het begrip <i>identiteitsontwikkeling</i> en het bijbehorende identiteitsmodel. • Leerlingen kennen de Big Five persoonlijkheidsfactoren (Goldberg, 1993). • Leerlingen kennen verschillende vormen van motivatie en de basisbehoeften die hieronder liggen (Ryan & Deci, 2000). • Leerlingen bepalen ambitieuze en haalbare einddoelen.	<i>Deze les staat in het teken van Verkennen en Onderzoek opzetten (onderzoekscyclus). Ze leren hoe je een goede onderzoeksvraag kunt opstellen en formuleren welk antwoord zij verwachten. Aan het einde van de les maken ze een onderzoeksplan om de volgende les meteen aan de slag te kunnen.</i>
Vorbereiding en benodigdheden • Neem deze lesopzet zorgvuldig door. • Optioneel: lees de inhoudelijke achtergrondinformatie nog eens door. • Bedenk alvast een persoonlijk voorbeeld voor het einde van de introductie van de les, gebaseerd op de theorie. • Print de drie beknopte onderzoeksplannen en leg deze verspreid neer in het klaslokaal (zie bijlage van deze handleiding). • Zet eventueel het filmpje alvast klaar. • PowerPoint, slide 32 t/m 44.	

- Portfolio, bladzijde 9, 10 en 11.

Introductie (11 min)

Wat is haalbaar? (7 min)

Drie beknopte onderzoeksplannen (A, B en C) liggen verspreid door het lokaal. Geef de leerlingen de opdracht om naar een onderzoeksplan naar keuze te lopen en hem te bekijken. Dit herhalen zij totdat ze alle plannen bekeken hebben.

De vraag die centraal staat is: hoe haalbaar zijn de plannen?

Geef hen de opdracht om de plannen op volgorde te leggen van haalbaarheid. Het goede antwoord is: A, C, B.

Bespreek de werkvorm kort na met de leerlingen door hen te vragen naar hun redenering. Focus hierbij op of de doelen haalbaar zijn voor deze context en of het haalbaar is wat betreft planning: A is goed haalbaar. Plan B is erg onhaalbaar. We hebben niet 3 maanden de tijd voor het onderzoek. Ook is het misschien niet realistisch om de hele klas tegelijk de enquête in te laten vullen als ook andere leerlingen bezig zijn met het uitvoeren van hun onderzoek. Plan C zal moeten worden aangepast om hem meer haalbaar te maken. Je kunt bijvoorbeeld iets minder interviewvragen opstellen en minder leerlingen bevragen.

Student-docent (optioneel): kan deze hele werkvorm begeleiden.

Leerdoelen benoemen + belang (2 min)

Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord.

Wijs de leerlingen op de onderzoekscyclus en benoem dat we ons vandaag bevinden in *verkennen* en *onderzoek opzetten*.

Herhaal het belang van *identiteitsontwikkeling* en *motivatie*. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door onderstaande uitleg te geven.

Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.

	<u>Student-docent (optioneel)</u>: vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven.
	Voorkennis ophalen: ervaring van docent of student-docent (2 min) Blik terug op de vorige twee lessen door te benoemen dat we het hebben gehad over de Big Five persoonlijkheidsfactoren, het identiteitsmodel, intrinsieke/extrinsieke motivatie en de psychologische basisbehoeften <i>relatie</i>, <i>competentie</i> en <i>autonomie</i>. Deel als docent of student-docent je kijk op een van de onderdelen van de theorie door een persoonlijke ervaring te delen. Deel bijvoorbeeld een ervaring bij één van de vijf persoonlijkheidsfactoren op een vakantie. Vraag de leerlingen of zij dit herkennen of zij hier anders in staan. Zo nodig je de leerlingen uit om een eigen kijk te vormen op de theorie.
Kern (33 min)	
	Instructie: onderzoeksvraag en verwachting (5 min) Herhaal dat we gebruik maken van de onderzoekscyclus en dat we momenteel zijn we bij Verkennen en Onderzoek opzetten. Hierbij hoort ook het opstellen van een onderzoeksvraag en een verwachting. Dit laatste noemen we ook wel een hypothese. Toon de slide met de onderzoeksvraag en verwachting. Benoem hierbij dat dit een goede onderzoeksvraag is. Onderzoeksvraag: Op welke manier beïnvloedt het gebruik van TikTok het zelfbeeld van mij en mijn klasgenoten? Verwachting: het gebruik TikTok heeft een grote invloed op de ontwikkeling van mijn identiteit en die van mijn klasgenoten, doordat zij hun interesses en waarden aanpassen aan wat zij online zien bij anderen. Vraag aan de leerlingen of zij kunnen zien waarom dit een goede onderzoeksvraag is. Waar denk je dat een goede onderzoeksvraag aan moet voldoen? Bespreek ten minste: de vraag moet open zijn, precies en uitvoerbaar zijn. Toon hen het volgende filmpje (zie ook link op de slide): https://www.youtube.com/watch?v=gzVaSCATHHE <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan deze hele instructie geven.

Werkvorm: onderzoeksvraag en verwachting formuleren (10 min)

Tijdens deze werkvorm stellen de leerlingen zelf een onderzoeksvraag op. Ze gaan eerst alleen aan de slag en werken daarna samen met een klasgenoot.

Geef hierbij mee:

- De vraag moet gaan over *identiteit* of *motivatie*. Denk hierbij goed terug aan de bronnen uit de vorige les en wat je geleerd hebt over de onderwerpen.
- Hij moet tweeledig zijn: je onderzoekt eerst over jezelf en daarna over de rest van de klas.

Opdracht:

- Alleen: geef de leerlingen de opdracht om voor zichzelf een onderzoeksvraag op te stellen met behulp van het vragenmachientje. Deze staat op het bord. Schrijf de vraag op in het onderzoeksplan in het portfolio (bladzijde 9).
- Samen: nadat ze de vraag voor zichzelf hebben opgesteld, checken ze in duo's elkaars vraag met het vragenmachientje. Vervolgens geven ze feedback op elkaars onderzoeksvraag.

Student-docent (optioneel): hele werkvorm op zich nemen of vooral begeleiden als de leerlingen zelfstandig aan het werk gaan.

Instructie: onderzoeksplan (5 min)

Leg de onderdelen van een **beknopt onderzoeksplan** uit. Focus hierbij op de volgende onderdelen en licht het volgende toe, maar ga er niet te diep op in. Zo kunnen de leerlingen sneller aan de slag.

- Onderzoeksvraag + verwachting: deze hebben we net besproken. Leg uit dat er op de volgende twee slides voorbeelden staan van onderzoeksvragen die de leerlingen mogen gebruiken (of ter inspiratie) als ze het lastig vinden om er zelf een te bedenken.
- Methode: kies hier hoe je gaat onderzoeken. Bijvoorbeeld door: mensen bevragen, observeren, gegevens verzamelen. Ook schrijf je hierover nog meer details op: hoeveel mensen ga je bevragen? Wie ga je bevragen? Hoe ga je observeren? Hoe ga je gegevens verzamelen? Hier let je ook op wat je hiervoor gebruikt, bijvoorbeeld een vragenlijstje (met gesprek), een enquête in laten vullen of een observatielijstje.
- Planning: hoeveel tijd kost dit, wanneer ga ik dat doen en hoe haalbaar is het?
- Verwerken van informatie: hoe ga ik de informatie opschrijven? Gebruik bijvoorbeeld een tabel om cijfers te ordenen.

	Spreek het voorbeeld over 'identiteit en hobby's' (onderzoeksplan C) van de beknopte onderzoeksplannen uit de introductie door. Benadruk hierbij dat dit plan niet erg haalbaar is. Om dit op te lossen kan je bijvoorbeeld iets minder interviewvragen opstellen of minder leerlingen bevragen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan deze hele instructie geven.
	Werkvorm: onderzoeksplan (15 min) Geef de leerlingen de opdracht om een onderzoeksplan te maken door deze in te vullen in het portfolio (bladzijde 9). Eerst vullen de leerlingen hem individueel in. Als de leerlingen tijd hebben kunnen zij ook een start maken met het maken van hun interviewvragen, observatielijst of enquête. Dit kunnen ze uitwerken in hun portfolio (bladzijde 10 en 11). Daarna bespreken ze het plan met een klasgenoot. <u>Student-docent (optioneel)</u>: hele werkvorm op zich nemen of vooral begeleiden als de leerlingen zelfstandig aan het werk gaan.
	Centraal delen (3 min) Vraag twee leerlingen hun plan toe te lichten aan de groep. De rest van de leerlingen kan vragen stellen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan deze werkvorm begeleiden.
Afsluiting (5 min)	
	Terugkoppeling leerdoelen (2 min) Bespreek of de leerdoelen wel of niet behaald zijn. Toon hierbij de checklist op het bord. Wanneer leerdoelen niet behaald zijn, bespreek dan waardoor dit komt en hoe deze alsnog behaald kunnen worden. Volgende keer (2 min) Deel met de leerlingen wat er in les 4 staat te gebeuren: De volgende les staat in het teken van het gedeelte <i>Onderzoek uitvoeren</i> en <i>Concluderen</i> van de onderzoekscyclus. Ze verzamelen onderzoeksgegevens en verwerken deze. De gegevens worden geanalyseerd, waarna er conclusies worden getrokken. Optioneel huiswerk (1 min)

	Benoem dat bij dit lesprogramma geen verplicht huiswerk hoort, maar dat als leerlingen dit willen, zij alvast door kunnen werken aan hun onderzoeksplan wanneer deze nog niet helemaal af is.
--	--

	<u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele afsluiting eventueel op zich nemen.
--	---

Onderzoek uitvoeren en concluderen

Waarden

Ambok	Humor	Respect
Ambuuk	Intelligentie	Schietgild
Bekwaamheid	Levenswijzen	Sprongval
Creduliteit	Leef	Sportvriest
Corruptie	Liefde	Suren
Overtuigingsvermogen	Maf	Uitgeing
Erfelijkheid	Oudheims afkomst	Verenigingsgilde
Erfbouwsme	Oudkoning	Vieruuen
Verwachting	Geduld	Proster
Waardering	Geduldigheid	Positiviteit
Zakeheid	Geduld	Zelfverzuuen

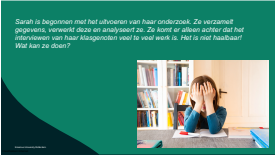
	Geef de leerlingen steeds kleine opdrachten. Geef steeds pas de volgende opdracht wanneer de vorige is afgerond: Individueel: 1. Kies tien waarden uit die belangrijk voor je zijn en schrijf ze op in je portfolio (bladzijde 12). 2. Streep vijf waarden door die wat minder belangrijk zijn voor jou dan andere waarden. 3. Bekijk de vijf laatste waarden die over zijn en streep er nog een aantal weg waardoor er twee overblijven. In tweetallen: 4. Bespreek in tweetallen welke waarden voor jou het belangrijkste zijn en leg uit waarom. Klassikaal: 5. Verwijs als docent kort naar het identiteitsmodel van de vorige lessen. Hierin komt ook naar voren dat ook omgevingskenmerken van invloed zijn op de ontwikkeling van je identiteit. Vraag hierbij aan de groep: <i>als je kijkt naar de waarden die je hebt opgeschreven, welke waarden zijn dan sterk beïnvloed door omgevingskenmerken? Bijvoorbeeld de cultuur, maatschappij, familie of vrienden?</i> Vraag of twee leerlingen hun antwoord willen toelichten. 6. Turf met de leerlingen hoe vaak verschillende waarden voorkomen in de klas. 7. Bespreek samen: welke waarde komt heel veel voor en wat betekent dat voor onze klas? Welke invloed heeft dit heeft op de dynamiek en sfeer in de klas.? <u>Student-docent (optioneel)</u>: deze hele werkvorm kan worden begeleid, of de eigen belangrijkste waarden kunnen worden gedeeld en toegelicht. De eigen ervaring kan worden gedeeld over welke waarden door de omgeving zijn ontstaan.
	Leerdoelen benoemen + belang (2 min) Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord. Wijs de leerlingen op de onderzoekscyclus en benoem dat we ons vandaag bevinden in <i>onderzoek uitvoeren</i> en <i>concluderen</i>. Herhaal het belang van <i>identiteitsontwikkeling</i> en <i>motivatie</i>. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door onderstaande uitleg te geven. <i>Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.</i> <u>Student-docent (optioneel)</u>: vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven.

Kern (35 min)	
	Korte instructie: op gang helpen (5 min) Leg uit over onderzoek doen en informatie verwerken: Licht toe dat de leerlingen vandaag hun onderzoek gaan uitvoeren en dit doen aan de hand van hun onderzoeksplan (gemaakt tijdens de vorige les). Tijdens deze les zal de focus vooral liggen op onderzoek doen in het klein, dus alleen bij jezelf. Maar als je klaar bent, kan je ook doorgaan met de uitbreiding van je onderzoek, dus ook onderzoeken bij klasgenoten. Vertel dat het belangrijk is om de tijd in de gaten te houden en te bekijken of je onderzoeksplan haalbaar blijft. Misschien moet je je doelen of planning bijstellen. Aan het einde van de les kijken we hier nog eens naar. Benadruk dat je vandaag de verzamelde informatie ook gaat verwerken. Het verwerken van informatie en conclusies trekken hoort namelijk ook bij deze fase. Hier is tijd voor in <u>deze</u> en de <u>volgende</u> les. Benoem dat de volgende les uitleg wordt gegeven over hoe je kunt <i>concluderen</i>. De leerlingen kunnen hier deze les mee starten, maar pas de volgende les wordt hier dieper op ingegaan. Mini quiz: de slide bevat vier verschillende manieren voor het verwerken van informatie op een gestructureerde manier: staafdiagram, cirkeldiagram, grafiek en een overzichtelijk stuk tekst met kopjes en markeringen. Ga de vormen één voor één langs en bespreek verschillende vormen met de leerlingen. Bespreek vervolgens met de leerlingen: <i>welke van deze vormen past goed bij jouw onderzoek en waarom? Of heb je iets anders in gedachten? Denk bijvoorbeeld ook aan een tabel of turven.</i> <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan gehele werkvorm begeleiden of alleen de quiz.
	Onderzoek uitvoeren: aan de slag (15 min) Zet de leerlingen aan het werk: - Geef het volgende mee: De leerlingen starten met het verzamelen van gegevens. Zoals eerder gezegd starten de leerlingen deze les met het onderzoek bij hunzelf. Bijvoorbeeld: als een leerling interviews gaat afnemen, beantwoordt hij/zij de vragen eerst zelf. Wanneer ze tijd over hebben kunnen ze al door met het uitbreiden van het onderzoek naar klasniveau. - De verwerking van gegevens vindt plaats in het portfolio (bladzijde 13 t/m 15). Zorg dat je aandacht besteed aan de verwerking, want we gaan dit later gebruiken. - Loop als docent rond, ondersteun op inhoud en proces. Wees beschikbaar om vragen te beantwoorden.

	<u>Student-docent (optioneel)</u>: ondersteunt op proces en inhoud en is beschikbaar om vragen aan te stellen.
	Ongevraagd advies (8 min) Tijdens dit onderdeel krijgen de leerlingen 8 minuten de tijd om elkaar feedback te geven in duo's. Ze doorlopen hierbij de volgende stappen. Let op de tijd! 1. Kijk naar elkaars werk in het portfolio. Beantwoord (individueel) in je hoofd de volgende vragen over het werk van de ander: - Wat vindt je top? Wat kan beter (tip)? - Gaat alles volgens het onderzoeksplan? Is het haalbaar? - Welk advies heb je voor de ander? 2. Vertel de feedback aan de ander. De ander mag niet onderbreken. Pas als de feedback geleverd is kan er door de ander wat gezegd of gevraagd worden. Dit is een oefening om goed te luisteren naar feedback van de ander en de tijd te nemen om de mening van de ander te begrijpen, zonder er tegenin te gaan. Let op: het kan zo zijn dat je het niet eens bent met de feedback van de ander. Probeer toch te begrijpen wat de ander bedoelt en dit mee te nemen in je werk. 3. Zorg dat jullie beiden aan de beurt komen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele werkvorm begeleiden.
Afsluiting (5 min)	
	Terugkoppeling leerdoelen (2 min) Bespreek of de leerdoelen wel of niet behaald zijn. Toon hierbij de checklist op het bord. Wanneer leerdoelen niet behaald zijn, bespreek dan waardoor dit komt en hoe deze alsnog behaald kunnen worden. Besteed hierbij extra aandacht aan het leerdoel 'Leerlingen reflecteren op de doelen en stellen zo nodig bij' door de leerlingen nog eens goed naar hun onderzoeksplan te laten kijken. Laat hen goed checken of ze op schema lopen en of hun plan haalbaar blijft. Volgende keer (2 min) Deel met de leerlingen wat er in les 5 staat te gebeuren: De volgende les staat opnieuw in het teken van het gedeelte <i>Onderzoek uitvoeren</i> en <i>Concluderen</i> van de onderzoekscyclus. Ze breiden hun onderzoek uit door gegevens te verzamelen op klasniveau. De gegevens worden geanalyseerd, waarna er conclusies worden getrokken. Optioneel huiswerk (1 min)

	Benoem dat bij dit lesprogramma geen verplicht huiswerk hoort, maar leerlingen mogen tussendoor doorwerken in hun portfolio. De verzamelde gegevens kunnen netjes worden verwerkt. <u>Student-docent (optioneel):</u> kan de gehele afsluiting eventueel op zich nemen.
--	---

Les 5: Vergroot je onderzoek <i>Onderzoek uitvoeren en concluderen</i>	
Leerdoelen	Omschrijving
<u>Onderzoeksvaardigheden:</u> • Leerlingen maken kennis met de onderzoekscyclus en kunnen deze toepassen binnen een laagcomplex context (ik en mijn klas). • Leerlingen verzamelen onderzoeksgegevens verwerken deze op een gestructureerde manier. • Leerlingen analyseren onderzoeksgegevens. • Leerlingen trekken conclusies uit analyse van onderzoeksgegevens. • Leerlingen beantwoorden de onderzoeksvragen en geven hierbij een onderbouwing. <u>Identiteit/motivatie:</u> • Leerlingen kunnen uitleggen waarom identiteitsontwikkeling en motivatie belangrijk zijn en wat je ermee kunt buiten school. • Leerlingen begrijpen verschillende belangen en overtuigingen die mensen kunnen hebben. • Leerlingen wegen een en ander af tegen de eigen waarden en algemeen geldende principes.	<i>Deze les is een herhaling van les 4 met net een andere focus. Opnieuw werken de leerlingen aan Onderzoek uitvoeren en Concluderen (onderzoekscyclus). Deze les ligt er echter meer focus op Concluderen. De leerlingen gaan door met het verzamelen van gegevens en verwerken deze, alleen nu vooral op klasniveau. Ze ronden de fase van het uitvoeren van onderzoek af.</i>
Voorbereiding en benodigdheden • Neem deze lesopzet zorgvuldig door. • Optioneel: lees de inhoudelijke achtergrondinformatie nog eens door. • Optioneel: zet een lege pagina klaar op het bord om een woordweb te kunnen maken of gebruik hiervoor een apart bord. • PowerPoint, slide 55 t/m 64. • Portfolio, bladzijde 13 t/m 16.	

Introductie (10 min)	
	Raadsel: Geef advies aan Sarah (5 min) Start de les met een casus over Sarah. Lees voor: <i>Sarah is begonnen met het uitvoeren van haar onderzoek. Ze verzamelt gegevens, verwerkt deze en analyseert ze. Ze komt er alleen achter dat het interviewen van haar klasgenoten veel te veel werk is. Het is niet haalbaar! Wat kan ze doen? Verzin als duo twee oplossingsrichtingen.</i> Bespreek van een aantal duo's de oplossing. Gebruik eventueel deze voorbeelden: minder interviewvragen, minder klasgenoten interviewen of een enquête opstellen die leerlingen zelf invullen. De leerlingen reflecteren daarna kort op hun eigen onderzoeksplan. Vraag: <i>hebben ze net als in het voorbeeld van Sarah hulp nodig om ervoor te zorgen dat het haalbaar is/blijft?</i> Als de leerlingen de vraag voor zichzelf met 'ja' beantwoorden kunnen ze dit tijdens het zelfstandig werken bespreken met de docent of student-docent. <u>Student-docent (optioneel):</u> kan de gehele introductie op zich nemen.
 	Leerdoelen benoemen + belang (2 min) Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord. Wijs de leerlingen op de onderzoekscyclus en benoem dat we ons vandaag bevinden in <i>onderzoek uitvoeren</i> en <i>concluderen</i>. Herhaal het belang van <i>identiteitsontwikkeling</i> en <i>motivatie</i>. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door onderstaande uitleg te geven. <i>Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.</i> <u>Student-docent (optioneel):</u> vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven.

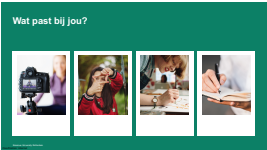
	Voorkennis ophalen (3 min) Maak een woordweb met de input van de leerlingen op de volgende vragen: - Wat weet je al over conclusies? - Hebben jullie al ervaring met het trekken van conclusies? - Waar denk je aan bij dit woord? - Waar lijkt het op? - Wanneer heb je het gehoord? Benoem dat we hier zo verder op ingaan. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan deze vorm begeleiden.
Kern (35 min)	
	Korte instructie: concluderen (5 min) Licht toe dat wanneer je je informatie hebt verzameld en deze netjes hebt verwerkt, je nog niet bij een conclusie bent gekomen. - Het is belangrijk om de informatie goed te bekijken en met de informatie antwoord te geven op je onderzoeksvragen. Ook kijk je of het antwoord hetzelfde was als wat je had verwacht. - Daarna let je ook op het volgende: je hebt nu antwoord gegeven op je onderzoeksvragen, maar wat betekent dat nu voor jou en de rest van de klas? - Als hulp kunnen de leerlingen hiervoor straks het formatje voor <i>concluderen</i> gebruiken in het portfolio (bladzijde 16). Geef een concreet voorbeeld: <i>Onderzoeksvraag: in hoeverre wordt mijn (en die van klasgenoten) identiteit bepaald door mijn ouders?</i> <i>Verwachting: ik verwacht dat de invloed van ouders groot is, maar dit wel per persoon verschilt.</i> <i>Conclusie: uit mijn onderzoek blijkt dat ouders veel invloed hebben op de identiteit van mij en mijn klasgenoten. Ze bepalen bijvoorbeeld wat belangrijk is in het gezin en hoe we naar de wereld kijken. Toch ontwikkelen we ook onze eigen identiteit door eigen keuzes en interesses. Klasgenoten geven aan dat ze zich soms tegen hun ouders afzetten om zichzelf beter te leren kennen. Soms botsen ze dan met hun ouders of krijgen ze het gevoel dat ze niet bij hun ouders passen, maar het helpt ons uiteindelijk om te ontdekken wie we zelf willen zijn.</i> <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan dit stukje uitleg geven of alleen het voorbeeld toelichten.

 Onderzoek uitvoeren • Verzamel gegevens in een van de volgende manieren: • Verzamel gegevens in portfolio. Stuur vragen rond.	Onderzoek uitvoeren: aan de slag (20 min) Zet de leerlingen aan het werk: - Geef het volgende mee: De leerlingen gaan verder met het verzamelen van gegevens. Tijdens deze les breiden ze hun onderzoek uit door te onderzoeken op klasniveau. Ze beantwoorden dus ook de onderzoeksvraag door gegevens te verzamelen bij andere leerlingen. - De verwerking van gegevens vindt nog steeds plaats in het portfolio. Deze bevat lege formats voor het maken van een tabel, staafdiagram, grafiek of stuk tekst. Geef extra aandacht aan het netjes maken van het portfolio. - Loop als docent rond, ondersteun op inhoud en proces. Wees beschikbaar om vragen te beantwoorden. <u>Student-docent (optioneel)</u>: ondersteunt op proces en inhoud en is beschikbaar om vragen aan te stellen.
 Ongevraagd advies Werk 1 Kijk naar het werk van de ander. Beantwoord (individueel) in je hoofd de volgende vragen over het werk van de ander: • Wat vind je top? Wat kan beter (tip)? • Gaat alles volgens het onderzoeksplan? Is het haalbaar? • Welk advies heb je voor de ander? Werk 2 Vertel de feedback aan de ander. De ander mag niet onderbreken. Pas als de feedback geleverd is kan er door de ander wat gezegd of gevraagd worden. Dit is een oefening om goed te luisteren naar feedback van de ander en de tijd te nemen om de mening van de ander te begrijpen, zonder er tegenin te gaan.	Ongevraagd advies (10 min) Tijdens dit onderdeel krijgen de leerlingen 8 minuten de tijd om elkaar feedback te geven in duo's. Ze doorlopen hierbij de volgende stappen. Let op de tijd! 1. Kijk naar elkaars werk in het portfolio. Beantwoord (individueel) in je hoofd de volgende vragen over het werk van de ander: - Wat vindt je top? Wat kan beter (tip)? - Gaat alles volgens het onderzoeksplan? Is het haalbaar? - Welk advies heb je voor de ander? 2. Vertel de feedback aan de ander. De ander mag niet onderbreken. Pas als de feedback geleverd is kan er door de ander wat gezegd of gevraagd worden. Dit is een oefening om goed te luisteren naar feedback van de ander en de tijd te nemen om de mening van de ander te begrijpen, zonder er tegenin te gaan. Let op: het kan zo zijn dat je het niet eens bent met de feedback van de ander. Probeer toch te begrijpen wat de ander bedoelt en dit mee te nemen in je werk. 3. Zorg dat jullie beiden aan de beurt komen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele werkvorm begeleiden.
Afsluiting (5 min)	

	Terugkoppeling leerdoelen (2 min) Bespreek of de leerdoelen wel of niet behaald zijn. Toon hierbij de checklist op het bord. Wanneer leerdoelen niet behaald zijn, bespreek dan waardoor dit komt en hoe deze alsnog behaald kunnen worden. Volgende keer (2 min) Deel met de leerlingen wat er in les 6 staat te gebeuren: De volgende les staat in het teken van de onderdelen <i>Delen van onderzoek</i> en <i>Evalueren</i> van de onderzoeksproces. De leerlingen maken een presentatie om hun onderzoek te kunnen delen en tegelijkertijd te reflecteren. Ze kiezen hiervoor een passende presentatievorm. Optioneel huiswerk (1 min) Benoem dat bij dit lesprogramma geen verplicht huiswerk hoort, maar het staat de leerlingen vrij om het portfolio netjes af te maken. Ook kunnen ze alvast nadenken over een passende presentatievorm. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele afsluiting eventueel op zich nemen.
---	---

Les 6: Maak je presentatie

Delen van onderzoek en evalueren

Leerdoelen	Omschrijving
<u>Onderzoeksvaardigheden:</u> • Leerlingen maken kennis met de onderzoekscyclus en kunnen deze toepassen binnen een laagcomplexe context (ik en mijn klas). • Leerlingen kiezen een passende vorm van presenteren van hun onderzoek. • Leerlingen maken een begrijpelijke en aantrekkelijke presentatie van hun onderzoek. • Leerlingen reflecteren op hun onderzoek in hun presentatie. <u>Identiteit/motivatie:</u> • Leerlingen kunnen uitleggen waarom identiteitsontwikkeling en motivatie belangrijk zijn en wat je ermee kunt buiten school.	<i>In deze les werken de leerlingen aan Delen van onderzoek en Evalueren (onderzoekscyclus). Een passende vorm van presenteren wordt gekozen voor het onderzoek. De leerlingen gaan aan de slag met het voorbereiden van hun presentatie.</i>
Voorbereiding en benodigdheden • Neem deze lesopzet zorgvuldig door. • Optioneel: lees de inhoudelijke achtergrondinformatie nog eens door. • Zorg dat leerlingen tijdens deze les eventueel een telefoon mogen gebruiken voor een het maken van een presentatie. • Maak alvast een verdeling van de leerlingen over les 7 en 8 wanneer zij aan de beurt zijn voor presenteren van hun onderzoek. • PowerPoint, slide 65 t/m 72. • Portfolio, bladzijde 17.	
Introductie (7 min)	
	Wat past bij jou? (5 min) Toon de slide met een aantal verschillende personen op het bord: een vlogger, fotograaf, tekenaar en schrijver. De leerlingen krijgen in duo's drie minuten om drie vragen te bespreken: 1. Welke van deze vormen past het beste bij jou? Of ken je nog andere presentatievormen naast de eerdergenoemde (PowerPoint, poster, collage, strip, podcast). 2. Welke vorm past het beste bij het presenteren van jouw onderzoek? Waarom?

	3. Wat is je ervaring met presenteren? Wat heb je toen gepresenteerd en in welke vorm? Nabespreking: laat twee duo's aan het woord om hun antwoorden toe te lichten. Let op dat goed wordt toegelicht waarom een presentatievorm goed past bij een bepaald onderzoek. Bijvoorbeeld: een poster past goed bij mijn onderzoek, omdat ik hierop een tabel kan maken met de getallen die ik verzameld heb, maar ook quotes kan opschrijven van wat mensen gezegd hebben. <u>Student-docent (optioneel):</u> kan deze gehele werkvorm begeleiden. Aanvullend kan een ervaring worden gedeeld met presenteren, het liefst gekoppeld aan een uitgevoerd onderzoek.
  	Leerdoelen benoemen + belang (2 min) Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord. Wijs de leerlingen op de onderzoekscyclus en benoem dat we ons vandaag bevinden in <i>delen van onderzoek</i> en <i>evalueren</i>. Benoem dat dit de laatste les is waarbij we het portfolio gebruiken. Herhaal het belang van <i>identiteitsontwikkeling</i> en <i>motivatie</i>. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door onderstaande uitleg te geven. <i>Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.</i> <u>Student-docent (optioneel):</u> vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven.
Kern (38 min)	
	Instructie: een passende presentatie (8 min) Licht de kenmerken toe van een goede presentatie:

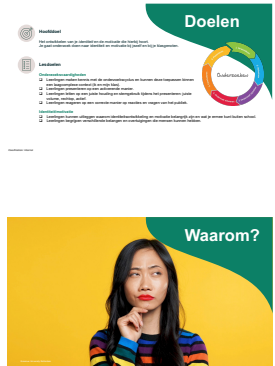
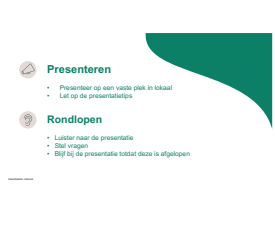
	- Begrijpelijk: de presentatie moet goed te begrijpen zijn voor de rest van de klas. Denk dus goed na over wat je hen precies wilt vertellen, welke informatie je sowieso moet vertellen en hoe de conclusie het beste overkomt. Vraag aan de leerlingen: kunnen zij voorbeelden geven van wanneer een presentatie wel/niet begrijpelijk is? Toelichting: bijvoorbeeld niet begrijpelijk als de taal veel te ingewikkeld is, wel begrijpelijk als er voorbeelden bij gegeven worden. - Passend: de vorm van de presentatie moet passend zijn. Zorg ervoor dat de informatie die je hebt goed past bij de vorm van je presentatie. Moedig de leerlingen aan om na te denken over hoe ze hun bevindingen kunnen presenteren op een manier die aansluit bij hun eigen creativiteit en interesses. Vraag aan de leerlingen: kunnen zij voorbeelden geven van wanneer een presentatie wel/niet passend is? Toelichting: kies bijvoorbeeld niet voor een vlog als je veel cijfers wilt delen. - Aantrekkelijk: de presentatie moet aantrekkelijk zijn om naar te kijken en te luisteren. Wees creatief! Vraag aan de leerlingen: kunnen zij voorbeelden geven van wanneer een presentatie wel/niet aantrekkelijk is? Toelichting: bijvoorbeeld niet aantrekkelijk als er veel te veel tekst in staat, wel aantrekkelijk als er afbeeldingen zijn toegevoegd of als het publiek een kleine quiz moet doen. <u>Student-docent (optioneel):</u> kan ook hier een ervaring delen met presenteren, het liefst gekoppeld aan een uitgevoerd onderzoek.
	Presentatie maken (30 min) Geef de leerlingen de opdracht om een korte presentatie te maken van hooguit 5 minuten over hun onderzoek. In de presentie moet minimaal terugkomen: wat was je doel, wat heb je uitgevoerd en wat was de uitkomst/conclusie? Ook komt hier een stukje reflectie in voor: wat zou je de volgende keer anders doen en waarom? Het is van groot belang dat duidelijk naar voren komt wat je hebt geleerd over de thema's <i>identiteit</i> of <i>motivatie</i>. Deze onderdelen staan ook op de slide beschreven. De leerlingen kunnen hun portfolio gebruiken om de presentatie voor te bereiden (bladzijde 17). Geef nog een korte uitleg over de presentatiemarkt en verdeling leerlingen: tijdens les 7 en 8 presenteren de leerlingen hun onderzoek. Dit wordt gedaan in twee helften: in les 7 de eerste helft en in les 8 de tweede helft. Op verschillende plekken in het lokaal is een presentatie te zien. Dit kan zijn op een laptop of geprint. De leerlingen die tijdens de les aan de beurt zijn tonen een presentatie en vertellen hier óók bij. De rest van de leerlingen loopt rond over de markt. Als je bijvoorbeeld een poster of een vlog maakt, geef je er ook een uitleg omheen. Deel eventueel alvast de verdeling van de leerlingen voor het presenteren van hun onderzoek over les 7 en 8. Tijdens het maken van de presentaties loop je als docent rond en ben je beschikbaar om vragen aan te stellen. De docent ondersteunt individueel op de inhoud.

	<u>Student-docent (optioneel)</u>: ondersteunt bij het maken van de presentaties.
Afsluiting (5 min)	
	Terugkoppeling leerdoelen (2 min) Bespreek of de leerdoelen wel of niet behaald zijn. Toon hierbij de checklist op het bord. Wanneer leerdoelen niet behaald zijn, bespreek dan waardoor dit komt en hoe deze alsnog behaald kunnen worden. Volgende keer (2 min) Deel met de leerlingen wat er in les 7 en 8 staat te gebeuren: De volgende twee lessen staan ook in het teken van de onderdelen <i>Delen van onderzoek</i> en <i>Evalueren</i> van de onderzoekscyclus. De leerlingen gaan hun onderzoek presenteren. De rest van de klas geeft feedback en stelt vragen. Optioneel huiswerk (1 min) Benoem dat bij dit lesprogramma geen verplicht huiswerk hoort, maar als leerlingen het fijn vinden kunnen ze ondertussen doorwerken aan hun presentatie of thuis oefenen. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan de gehele afsluiting eventueel op zich nemen.

Les 7 en 8: Delen maar!

Delen van onderzoek en evalueren

Leerdoelen	Omschrijving
<u>Onderzoeksvaardigheden:</u> • Leerlingen maken kennis met de onderzoekscyclus en kunnen deze toepassen binnen een laagcomplex context (ik en mijn klas). • Leerlingen presenteren op een activerende manier. • Leerlingen letten op een juiste houding en stemgebruik tijdens het presenteren: juiste volume, rechtop, actief. • Leerlingen reageren op een correcte manier op reacties en vragen. <u>Identiteit/motivatie:</u> • Leerlingen kunnen uitleggen waarom identiteitsontwikkeling en motivatie belangrijk zijn en wat je ermee kunt buiten school. • Leerlingen begrijpen verschillende belangen en overtuigingen die mensen kunnen hebben.	<i>In deze les werken de leerlingen aan Delen van onderzoek en Evalueren (onderzoekscyclus). Leerlingen presenteren hun uitgevoerde onderzoek naar Identiteit en Motivatie op de presentatiemarkt. In de presentaties komt ook een stukje reflectie voor. Medeleerlingen lopen rond op de presentatiemarkt, luisteren naar de presentaties en stellen meteen vragen. Aan het einde van de les is er een gezamenlijk reflectiemoment.</i> Als docent ben je vrij om te kiezen om de presentatiemarkt in één les te doen of deze te verspreiden over twee lessen. Dit is afhankelijk van de groepsgrootte, presentatievormen en hoeveel tijd je wilt maken voor reflectie.
Vorbereiding en benodigdheden • Neem deze lesopzet zorgvuldig door. • Optioneel: lees de inhoudelijke achtergrondinformatie nog eens door. • Zorg dat de leerlingen praktisch in staat zijn of voorbereid zijn op het geven van de presentatie. Dus: zorg dat er computers/laptops/tablet klaar staan wanneer deze nodig zijn, dat de leerlingen deze zelf meenemen en dat er genoeg ruimte is in het lokaal om de presentatiemarkt te faciliteren. Gebruik eventueel een andere geschikte ruimte om deze lessen in te geven. • PowerPoint, slide 73 t/m 79. • Het portfolio wordt niet meer gebruikt tijdens les 7 en 8.	
Introductie (5 min)	
	Presentatietips (3 min) Laat de vier presentatietips op de slide zien: 1. Spreek luid en duidelijk. 2. Laat soms een stilte vallen.

	3. Maak soms oogcontact met het publiek. 4. Gebruik non-verbale communicatie. Licht toe: beweeg bijvoorbeeld je handen, verander van plek of knik. Vraag: welke tip neem jij vooral mee? Laat twee of drie leerlingen toelichten op welke tip zij extra letten en waarom. Moedig de leerlingen aan om deze tips mee te nemen in de presentatie. <u>Student-docent (optioneel)</u>: kan deze introductie doen en eventueel nog een extra tip meegeven.
	Leerdoelen benoemen + belang (2 min) Benoem de leerdoelen van deze les met behulp van de checklist op het bord. Wijs de leerlingen op de onderzoekscyclus en benoem dat we ons vandaag bevinden in <i>delen van onderzoek</i> en <i>evalueren</i>. Herhaal het belang van <i>identiteitsontwikkeling</i> en <i>motivatie</i>. Dit kun je doen door dit bij de leerlingen te vragen, maar ook door onderstaande uitleg te geven. <i>Belang: met identiteit hebben we allemaal te maken: iedereen heeft er een! De eerste jaren van de middelbare school zijn een belangrijke periode voor identiteitsontwikkeling. In deze jaren ontdek je wie je echt bent en wat jou uniek maakt. Het gaat om vragen als: wat vind ik belangrijk? Wat is mijn mening? Wat is mijn persoonlijkheid? Wat vind ik interessant? Als je goed weet wat jouw identiteit is, helpt dit in je persoonlijke groei en snap je jezelf beter. Ook werken we aan motivatie en hoe je zoveel mogelijk motivatie kan hebben. Als je vanuit jezelf gemotiveerd bent voel je je beter. Het lukt gemakkelijker om interesse te hebben, door te zetten bij moeilijke taken en om je voldaan te voelen als je iets bereikt. Je eigen identiteit ontdekken en ontwikkelen en gemotiveerd zijn is niet gemakkelijk. Daarom helpen we je daarbij.</i> <u>Student-docent (optioneel)</u>: vul het belang van identiteitsontwikkeling en motivatie aan met een voorbeeld uit je eigen schooltijd of dagelijks leven.
Kern & afsluiting (45 min)	
	Presentaties (35 min) Introduceer kort de presentatiemarkt en licht de bedoeling toe: leerlingen presenteren hun uitgevoerde onderzoek naar <i>identiteit</i> en <i>motivatie</i> op een vaste plek in het lokaal. - Leerlingen die vandaag niet aan de beurt zijn om te presenteren lopen rond op de presentatiemarkt, luisteren naar de presentaties en stellen meteen vragen. - Je blijft steeds bij een presentatie totdat deze is afgelopen.

	- Aan het einde van de les is er een gezamenlijk reflectiemoment. Geef de leerlingen een aantal minuten de tijd om hun presentatie klaar te zetten en laat de presentaties daarna van start gaan. Loop rond, ondersteun en stuur bij waar nodig. <u>Student-docent (optioneel):</u> loop rond, ondersteun en stuur bij waar nodig.
	Klassikaal: reflectie (10 min) Begeleid een klassikaal reflectiemoment. Dit dient ook als afsluiting van de lessenreeks. Hierbij staat de volgende reflectievraag centraal: <i>wat is je het meest bijgebleven uit deze lessen over identiteit en/of motivatie en hoe neem je dat mee in je dagelijks leven?</i> Wanneer de presentatiemarkt in één les plaatsvindt kan deze vraag klassikaal beantwoord worden. Als gekozen wordt voor spreiding over twee lessen kan de aandacht bij deze vraag vooral gefocust worden op de leerlingen die tijdens deze les gepresenteerd hebben. <u>Student-docent (optioneel):</u> kan deze gehele werkvorm begeleiden.

Bronnen

Aansluiting VO-HO. 2022. *Vaardighedenraamwerk VO-HO*. Onderwijs en Ontwikkeling. Geraadpleegd op 9 juni 2023, van: <https://aansluiting-voho010.nl/>

Bhattacharya, M., & Hartnett, M. (2007). E-portfolio assessment in higher education. *37th annual frontiers in education conference-global engineering: knowledge without*

borders, opportunities without passports. Annual Frontiers in Education Conference - Global Engineering: Knowledge without Borders, Opportunities without

Passports. <https://doi.org/10.1109/fie.2007.4418182>

Bosma, H. A., & Kunnen, E. S. (2001). Determinants and mechanisms in ego identity development: A review and synthesis. *Developmental review*, 21(1), 39-66.

<https://doi.org/10.1006/drev.2000.0514>

Branje, S. J., van Lieshout, C. F., van Aken, M. A., & Gerris, J. R. (2005). Verandering en ontwikkeling in Big Five-persoonlijkheidsfactoren tijdens de adolescentie. *Nederlands*

tijdschrift voor de psychologie en haar grensgebieden, 60(3), 59-69. <https://doi.org/10.1007/bf03062343>

Dahl, R. E. (2004). Adolescent brain development: a period of vulnerabilities and opportunities. Keynote address. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1021(1), 1

22. <https://doi.org/10.1196/annals.1308.001>

De Witte, K., & Itebeke, K. (2020). De rol van persoonlijkheidskenmerken in de ervaringen van leerlingen tijdens de COVID-19 crisis. *Leuvense Economische Standpunten*,

2020(182), 1-6. <https://doi.org/10.1177/01461672211050515>

Deci, E. L., Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49, 182-185.

<https://doi.org/10.1037/a0012801>

Goldberg, L.R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48, 26-34. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.48.1.26>

Gutman, L. M., & Sulzby, E. (2000). The role of autonomy-support versus control in the emergent writing behaviors of African-American Kindergarten children. *Literacy*

Research and Instruction, 39(2), 170-184. <https://doi.org/10.1080/19388070009558319>

Haerens, L., Aelterman, N., Van den Berghe, L., de Meyer, Y., Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2013). Observing physical education teachers' need-supportive interactions

in classroom settings. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 35(1), 3–17. <https://doi.org/10.1123/jsep.35.1.3>

Hayenga, A. O., & Corpus, J. H. (2010). Profiles of intrinsic and extrinsic motivations: A person-centered approach to motivation and achievement in middle school. *Motivation and Emotion*, 34, 371-383. <https://doi.org/10.1007/s11031-010-9181-x>

Inspectie van het Onderwijs. 2021. Technisch rapport Corona en het onderwijs. De staat van het onderwijs 2021. *Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*.

Inspectie van het onderwijs. 2023. Technisch rapport doorstroom po-vo. *Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*.

Isik, U., Wilschut, J., Croiset, G., & Kusurkar, R. A. (2018). The role of study strategy in motivation and academic performance of ethnic minority and majority students: a

structural equation model. *Advances in Health Sciences Education*, 23(5), 921-935. <https://doi.org/10.1007/s10459-018-9840-3>

Jang, H., Reeve, J., & Deci, E. L. (2010). Engaging students in learning activities: It is not autonomy support or structure but autonomy support and structure. *Journal o*

educational psychology, 102(3), 588. <https://doi.org/10.1037/a0019682>

Kleinjan, M., Pieper, I., Stevens, G. W. J. M., Van de Klundert, N., Rombouts, M., Boer, M., & Lammers, J. (2020). Geluk onder druk?: Onderzoek naar het mentaal

welbevinden van jongeren in Nederland. *Trimbos-instituut*.

Marcia, J. E. (1993). The status of the statuses: Research review. In J. E. Marcia, A. S. Waterman, D. R. Matteson, S. L. Archer, & J. L. Orlofsky, (Eds.), *Ego identity: A*

handbook for psychosocial research (pp. 22–41). New York: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8330-7_2

Marinho, P., Fernandes, P., & Pimentel, F. (2021). The digital portfolio as an assessment strategy for learning in higher education. *Distance Education*, 42(2), 253-267.

<https://doi.org/10.1080/01587919.2021.1911628>

Metsemakers, S. R., & Reijngoudt, W. M. (2013). Werkvormen in het middelbaar onderwijs. Welke werkvormen zorgen voor een betere motivatie bij leerlingen? *PGO*

Maatwerkgroep 2012-2013. Utrecht Universiteit.

Meylemans, E., & Vanobbergen, B. (2021). Werken aan welzijn: hoe lokaal beleid een wereld van verschil kan maken. *Dwalen met een doel: lokaal kiezen voor*

kindvriendelijkheid, 49-65. Bataljong.

Molenda, M. (2015). In search of the elusive ADDIE model. *Performance improvement*, 54(2), 40-42. <https://doi.org/10.1002/pfi.21461>

O'Brien, K. (2006). ePortfolios as learning construction zones: Provost's perspective. *Handbook of research on ePortfolios*. 74-189. Idea Group.

<https://doi.org/10.4018/978-1-59140-890-1.ch008>

Onderzoekend leren. (z.d.). Geraadpleegd op 3 november 2022, van

<https://www.eur.nl/onderwijs/services-voor-scholen/over-het-wetenschapsknooppunt/onderzoekend-leren>

Reeve, J. (2009). Why teachers adopt a controlling motivating style toward students and how they can become more autonomy supportive. *Educational psychologist*, 44(3),

159-175. <https://doi.org/10.1080/00461520903028990>

Reeve, J. (2012). *A self-determination theory perspective on student engagement*. In Handbook of research on student engagement (pp. 149-172). Boston, MA: Springer US.

Reeve, J., Jang, H., Carrell, D., Jeon, S., & Barch, J. (2004). Enhancing students' engagement by increasing teachers' autonomy support. *Motivation and emotion*, 28, 147-169.

<https://doi.org/10.1023/b:moem.0000032312.95499.6f>

Robbers, E., Van Petegem, P., Donche, V. & De Maeyer, S. (2015). Predictive validity of the learning conception questionnaire in primary education. *International journal of*

educational research, 74, 61 – 69. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2015.10.001>

Robbers, E., Donche, V., De Maeyer, S., & Van Petegem, P. (2016). Invloeden van leerconcepties op het doorstroompatroon van leerlingen in de eerste twee jaren van het

voortgezet onderwijs. *Pedagogische Studiën*, 93(3), 154-177.

Robinson, C., & Gahagan, J. (2010). Coaching students to academic success and engagement on campus. *About Campus*, 15(4), 26-29.

<https://doi.org/10.1002/abc.20032>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, 55(1), 68.

<https://doi.org/10.1037/0003-066x.55.1.68>

Stroet, K., Opdenakker, M-C., & Minnaert, A. (2013). Effects of need supportive teaching on early adolescents' motivation and engagement: A review of the literature.

Educational Research Review, 9, 65-87. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2012.11.003>

Van Graft, M., & Klein Tank, M. (2018). Wetenschap & technologie in het basis- en speciaal onderwijs. *SLO nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling*. Tweede editie.

Enschede.

Veenings, P. (2007). De stand van zaken rondom visueel leren in Nederland. Nationaal verslag. *Reflexion*. Maastricht.

VO-Raad. 2023. *VO in cijfers: Leerlingen en Onderwijs*. VO-Raad: Vereniging van scholen in het voortgezet onderwijs. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van:

<https://www.vo-raad.nl/vo-in-cijfers-leerlingen-en-onderwijs>

Bijlage: Lesmateriaal

- Bij les 2 horen twee bronnen die geprint kunnen worden.
- Bij les 3 horen drie beknopte onderzoeksplannen die geprint kunnen worden.

Zie hiervoor de volgende pagina's.

Het Identiteitsmodel van Bosma en Kunnen

Wat is het identiteitsmodel?

Het identiteitsmodel van Bosma en Kunnen (2001) legt uit hoe onze identiteit zich ontwikkelt. Volgens het model wordt identiteit beïnvloed door zowel **persoonlijke kenmerken** (zoals doelen en prestaties) als **omgevingskenmerken** (zoals culturele waarden en de invloed van het gezin). De identiteit van iemand verandert voortdurend door nieuwe ervaringen, keuzes en ontwikkelingen in de omgeving.

Persoonskenmerken

Persoonskenmerken gaan over wie jij bent als individu. Ze zijn belangrijk voor je identiteitsvorming en kunnen bijvoorbeeld doelen en motivatie zijn:

- **Doelen stellen en behalen van prestaties:** Wat wil je bereiken? Bijvoorbeeld: "Ik wil later dokter worden." Dit is het *goal-seeking* onderdeel.
- **Zoeken naar motivatie en betekenis:** Waarom wil je dit doen? Bijvoorbeeld: "Ik wil dokter worden, omdat ik graag mensen wil helpen."

Omgevingskenmerken

De omgeving waarin je opgroeit, zoals je gezin of cultuur, heeft ook invloed op je identiteit:

- **(Culturele) waarden:** Bijvoorbeeld opgroeien in een cultuur waar familie erg belangrijk is. Of als ouders veel waarde hechten aan goede cijfers, kan dit jouw doelen beïnvloeden.
- **Verwachtingen:** Het hele gezin heeft een technisch profiel gekozen op de middelbare school en dit heeft invloed op welke vakken je kiest.

Q&A - Motivatie

Vraag 1: *Wat is het verschil tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie?*

Antwoord: Intrinsieke motivatie betekent dat je iets doet omdat je het zelf leuk, interessant of belangrijk vindt. Je doet het dus vanuit jezelf. Extrinsieke motivatie betekent dat je iets doet omdat je motivatie krijgt van buitenaf. Bijvoorbeeld door een beloning, straf of de verwachtingen van anderen.

Vraag 2: *Wat zijn de drie psychologische basisbehoeften volgens de Self Determination Theory (SDT)?*

Antwoord: De drie basisbehoeften zijn autonomie, competentie en relatie. Autonomie betekent dat je zelf keuzes kunt maken. Competentie betekent dat je het gevoel hebt ergens goed in te zijn. Relatie gaat over het gevoel van verbondenheid met anderen.

Vraag 3: *Waarom is het belangrijk dat we autonomie kunnen ervaren?*

Antwoord: Als je het hebt dat je zelf beslissingen mag nemen en niet gecontroleerd wordt, voel je je meer verantwoordelijk en gemotiveerd om je eigen leerproces te sturen. Dit kan je motivatie verhogen en zorgt ervoor dat je meer betrokken bent bij school.

Vraag 4: *Hoe beïnvloeden competentie en relatie de motivatie van leerlingen?*

Antwoord: Competentie zorgt ervoor dat leerlingen uitdagingen willen aangaan en zichzelf willen verbeteren. Relatie zorgt ervoor dat leerlingen zich begrepen en ondersteund voelen door anderen, zoals docenten en klasgenoten. Beide zorgen ervoor dat leerlingen zich meer gemotiveerd voelen om goed te presteren op school.

Vraag 5: *Hoe kan een docent de motivatie van leerlingen verbeteren volgens de Self Determination Theory (SDT)?*

Antwoord: Een docent kan de motivatie van leerlingen verbeteren door hen autonomie te geven (bijvoorbeeld door keuzes te bieden), hen te helpen hun competentie te versterken (bijvoorbeeld door positieve feedback te geven) en door een goede relatie op te bouwen (bijvoorbeeld door persoonlijke aandacht te geven).

Motivatie en huiswerk
Onderzoeksvraag + verwachting
Hoe beïnvloeden beloningen (zoals een snoepje na elke taak) mijn motivatie om huiswerk te maken en die van mijn klasgenoten? Verwachting: Ik denk dat ikzelf en ook mijn klasgenoten meer gemotiveerd zijn om huiswerk te maken als er een beloning tegenover staat.
Methode
Bij mezelf: Ik ga een week lang bijhouden hoeveel tijd ik aan huiswerk besteed met en zonder beloning. Bij klasgenoten: Ik maak een korte enquête voor 10 klasgenoten waarin ik vraag hoeveel tijd ze aan hun huiswerk besteden en of ze zichzelf belonen. De enquête heeft 5 vragen en ik vraag ze deze tijdens de les in te vullen.
Planning
Dit plan kost ongeveer 2 lessen. Ik hou zelf dagelijks bij hoeveel tijd ik besteed aan huiswerk. Voor de enquête wil ik in 2 lessen al mijn klasgenoten vragen. Het kost ongeveer 5 minuten om hem in te vullen.
Verwerken van informatie
Ik maak een tabel om de huiswerktijd te vergelijken: met en zonder beloning, bij mezelf en mijn klasgenoten. Ik noteer ook de antwoorden van de enquête in een tabel.

Sociale media en identiteit	
Onderzoeksvraag + verwachting	
Hoe beïnvloedt het gebruik van sociale media mijn zelfbeeld in vergelijking met mijn klasgenoten? Verwachting: Ik denk dat ik en mijn klasgenoten ons zelfbeeld aanpassen op basis van wat we zien op sociale media.	
Methode	
- Bij mezelf: Ik houd 3 maanden bij hoe vaak ik sociale media gebruik en wat ik daarbij voel over mijn zelfbeeld. - Bij klasgenoten: Ik maak een enquête met 5 vragen over sociale media en zelfbeeld en laat de hele klas deze invullen.	
Planning	
Het onderzoek bij mezelf duurt 3 maanden. Tegelijkertijd ga ik de enquête bij mijn klas afnemen. Dat kan in één les als iedereen hem tegelijk invult.	
Verwerken van informatie	
Ik gebruik een grafiek om het gebruik van sociale media en de gevoelens over het zelfbeeld weer te geven. Het gebruik van sociale media zet ik op de x-as en gevoelens over het zelfbeeld op de y-as. De antwoorden van de enquête zet ik in een overzicht.	

Identiteit en hobby's	
Onderzoeksvraag + verwachting	
In hoeverre vormen hobby's een belangrijk deel van mijn identiteit en die van mijn klasgenoten? Verwachting: Ik denk dat hobby's zoals sport of muziek een grote invloed hebben op hoe wij onszelf zien.	
Methode	
Ik maak 20 interviewvragen. Deze beantwoord ik eerst zelf, daarna interview ik 8 klasgenoten. Ik vraag hen bijvoorbeeld welke hobby's ze hebben, hoeveel tijd ze eraan besteden en of ze hun hobby's belangrijk vinden voor hun identiteit.	
Planning	
Ik heb voor dit onderzoek 4 lessen nodig om iedereen te interviewen. Het interviewen kost ongeveer 10 minuten per persoon.	
Verwerken van informatie	
Ik maak een overzicht met alle hobby's en het hoe belangrijk ze zijn voor de identiteit van mij en mijn klasgenoten. Ik doe dit in een tabel, maar ik maak een staafdiagram met een staaf per hobby.	

Bijlage: PowerPoint

Zie apart PowerPoint bestand.

Bijlage: Portfolio

Zie apart Word bestand.